

MɔNNU

Tire ten mɔnnu, nu sun sɔmɔ nge mɛ tɔnu u koo ka win wāaru diisina, kpa u maa ka Gusunɔ sã handunia ye sɔɔ. Nin gari gbiikii yi sun yaayasiama yi mɔ, à n kĩ a n bwisi mɔ, a de a gina Gusunɔ nasia. Tire ten gari yi ñ ka sāaru tɔna yã. Yi maa gerumɔwa nge mɛ tɔnu u ko n ka daa gea mɔ. Mɛya yi maa sun sɔsimɔ ye Isireliban guro guro yerukobu ba nɛɛ bwisigiba koo ko gāanu nù n bu deema. Gari yin gɛɛ yi ka tɔnu ka win kurɔ ka win bibun wāasinaa yã ka sere maa win berusebu. Yin dabinu yi sun keu mɔ su ka daa gea kasu nge tii kawabu ka tɛmanabu ka nge mɛ tɔnu u koo ka sāaro garisi tɔnu.

Tire ten kpunaa

1. Ba bwisi tɔmamɔ, wiru 1n di sere wiru 9.
2. Salomɔɔ ka bwisigibu gabun mɔnnu, wiru 10n di sere wiru 29.
3. Bwisi bwese bweseka, wiru 30n di sere wiru 31.

¹ Dafidin bii, Salomɔɔ, wi u sãa Isireliban sunɔ, win mɔnna.

Mɔnnun arufaani

² Mɔn ni sɔara tɔnu koo bwisi ka yɛru wa kpa gari yi yi tubum sɛ yi nùn yeeri.

³ Nu koo nùn bwisi gee sɔsi kpa u ko ye n sãa dee dee weesu ka taki sariru sɔɔ.

⁴ Nu koo laakari sarirugii ko laakarigii, kpa nu aluwaasi yɛru ka bwisi kɛ.

⁵ Niya nu koo maa bwisigiin bwisi sosi, kpa nu yɛrugii kpara

⁶ u ka mɔnnun tubusianu ka bwisigibun gari tubu.

⁷ À n kī a n bwisi mɔ, a de a gina Gusunɔ nasia. Domi wi u ra bwisi ka sɛɛyasiabu atafiiru ko, u sãawa gari bɔkɔ.

Ba aluwaasiba bwisi kēmɔ

⁸ Wunɛ, nɛn bii durɔbu, a wunɛn baaban sɔɔsiru nɔɔwɔ, kpa a ku ra wunɛn mɛron gere yina.

⁹ Ya koo de wunɛn daa yu wēra nge mɛ furɔ burɔ ka wura ra wasi buraru kue.

¹⁰ Wunɛ, nɛn bii durɔbu, tɔn kɔsobu bà n nun kɔkirimɔ, a ku ra wura.

¹¹ Bà n gerua ba nɛɛ, a na a ka bu da i tɔmbu samba ko i bu sɛsuku baa bà kun gãanu kue,

¹² i bu go yande nge mɛ gɔribun wãa yeru ta ra tɔnu mwɛ wasiru. I bu mwa nge wɔru bɔkɔ ge ga tɔnu samba kua u wɔri.

¹³ I ko arumani bwese bweseka wa i dam diima i yibia bɛɛn diaɔ.

¹⁴ A na a ka bu mɛnna, kpa i bɛɛn mɔru kpuro doke bɔɔ teeru sɔɔ.

¹⁵ Wunɛ, nɛn bii durɔbu, a ku ka tɔn ben bweseru swĩina. A ku ben yira du.

¹⁶ Ben naasu sãu bu ka kɔsa ko. Ba maa sende bu ka tɔnun yɛm yari.

¹⁷ Gunɔ ge a yina bɛriammɛ, gà n nun mɛɛra, kama a bɛrimɔ.

¹⁸ Adama tɔn be, ba tii yina bɛriammɛ, ba koo maa mwaara ye sɔɔ.

¹⁹ Nge mɛya n sãa ka baawure wi u dukian kīru mɔ. Be ba tii ye wē, bera ya ra go.

A ku bwisi kēru yina

20 Bwisi yi gbāramɔ tɔwɔ, yi nɔɔgiru sue wuun batuma sɔɔ.

21 Yi gbāramɔ swaa kɛɛnanɔ yi yin gari kparamɔ mi wirugiba ra mɛnnɛ,

22 yi mɔ, bɛɛ laakari sariba, sere domma i kī i n wāa bwisi sariru sɔɔ. Bɛɛ yaako kowobu, sere domma i ko n nuku dobu mɔ bɛɛn yaako kobu sɔɔ, kpa bɛɛ gari bakasu i n yēru tusa.

23 I gɔsɪrama i nɛn gerusibu nɔ. Kon bɛɛ nɛn hunde wɛ, kpa n ka bɛɛ nɛn yēru bɔnu ko.

24 Wee, na bɛɛ soka, i n wure. Na bɛɛ nɔma gāri, goo kun nɛ.

25 I nɛn bwisi kēru kpuro yina, i n maa nɛn gerusibu kī.

26-27 Yen sɔna, bɛɛn wahala sɔɔ, sanam mɛ bɛrum bɛɛ mwa nge guru woo bɔkɔ, ma wahala ya seewa nge woo guna ya ka nuku sankiranu ka tɔya na, nɛn tiɪ kon bɛɛ yɛɛ kpa n bɛɛ yaakoru ko.

28 Sanam mɛya i ko man soku, adama na n bɛɛ wurarimɔ. I ko man kasu, i n maa man wasi.

29 Domi i yēru tusa, i n kī i Yinni Gusunɔ nasia.

30 I n nɛn bwisi kēru wure, ma i nɛn gerusibu atafiru kua.

31 Yen sɔ, i ko bɛɛn himba ka bɛɛn kookoosun are di i debu.

32 Laakari sariban bwisi kɛɛ yinabu koo de bu gbi. Gari bakasun biti sarira dera ba kam mɔ.

33 Adama wi u nɛn gari swaa daki, win bwɛra ko n kpī. U n ko n maa wurure kɔsa gaan bɛrum sɔ.

Bwisi yi ra kɔsa gbarewa

2

¹ Nɛn bii, a nɛn sɔɔsiru wuro,

kpa a nen wooda nenε wunen gɔ̀ruɔ.

² A bwisin sɔ̀siru swaa dakio.

A kookari koowo yu ka nun yeeri.

³ A bwisi kasuo,

kpa a laakari naa gira.

⁴ A ye kpuro kasuo nge sii geesu,

n̄ kun mε nge arumani ye ya berua.

⁵ À n kua mε, kaa tubu

nge mε kaa ka Gusunɔ nasia,

kpa a n̄n gia.

⁶ Yinni Gusunɔwa u ra tɔ̀nu bwisi wē.

Wiya u ra maa n̄n yēru ka laakari wē.

⁷ U ra taare sarirugibu nasara wē,

kpa u n be ba gem swīi k̄osu nge tεrεru.

⁸ U ra be ba ku ra ben berusebu k̄osa kue k̄osu,

kpa u wigii be ba n̄n mεm nɔ̀we kpara.

⁹ Nen bii, à n nen gari wura, kaa gem tubu.

Kaa n yē ye ya s̄aa dee dee.

Ye kpurowa ya koo de a n gea m̄.

¹⁰ Kaa n bwisi m̄, kpa yēru tu nun nuku dobu wē.

¹¹ Bwisi ka laakari ya koo nun k̄osu,

¹² kpa yu ka nun gbara swaa k̄osan di,

kpa yu nun yara gari k̄sigiin n̄man di,

¹³ ka sere maa be ba swaa gea derin min di,

ba swaa k̄osa swīi.

¹⁴ K̄osan kobu bu ra bu nuku dobu wē,

kpa ba n yērimɔ toranun s̄.

¹⁵ Ben swεε ka ben sanu sanusu ku ra n dεere.

¹⁶ Nge meya yi koo maa de a kurɔ tuko duka suuri

wi u nun k̄akirimɔ ka gari dori.

¹⁷ Wi, wi u win durɔ gbiikoo yina,

u arukawani duari ye u ka n̄n b̄kua Gusunɔn
WUSWAAɔ.

18 Ma win yenu ga gəə dəə,
win swεε yi ka nùn dəə gəribun wāa yerə.
19 Tən durə wi u da win mi, u ku ra wuramε.
U ku ra maa wāarun swaa wa.
20 N n mən na, a gemgibun swaa swīiyə.
A ben daa saario.
21 Domi gemgibu ka taarε sarirugibu
ba ko n wāa n ka tε tem mε səə.
22 Adama tən kōsobu ka mēm nəə saribara
ba koo wuna min di.

Gusunən geren mēm nəəbu

səəra bwisi wāa

3

1 Nən bii, a ku nən sōəsinu duari. A nən woodaba nenuə.
2 Yera ya koo de wunen wāaru tu dənyə, kpa a n wāa bəri yendu səə.
3 A de a gea ko kpa a n sāa naanegii. A ye kpuro sebuo wīirə nge wuran saba, kpa a de ya n wāa wunen gōruə.
4 Saa ye səəra kaa n bεεε mə Gusunə ka təmbun wuswaaə.
5 A Gusunə wunen Yinni naanε koowo ka gōru tia a kun tāsa wunen tiin yēru səə.
6 A de a n win bwisikunu mə wunen kookoosu kpuro səə, kpa u wunen swaa səmε.
7 A ku tii mεeri bwisigii. A Yinni Gusunə nasio kpa a kōsa suuri.
8 Yera ya koo ko wunen wasin bwāa dobu ka wunen kukunun dam.
9 Ye a mə kpuro səə, a gbiiyo a Yinni Gusunə win bənu wē. Nge mεya kaa ka nùn bεεε wē.

¹⁰ Sanam mɛya wunɛn biranu nu koo dīanu yibu kpa wunɛn tam mu n kpā sere a ayeru bia mi kaa doke.

¹¹ Wunɛ nɛn bii durɔbu, a ku Yinni Gusunɔn gerusibu garisi taare. A ku maa win sɛyasiabu mɛeri nge toraru.

¹² Domi wi u kī, wiya u ra sɛyasie, nge mɛ tundo wi u win bii kī ka gem, u ra ko.

Bwisi ka doo nɔru

¹³ Doo nɔrugiiwa wi u bwisi dɔba, ma u yɛru kasu u wa.

¹⁴ Domi bwisi yi are mɔ n sii geesu ka wuragii kere.

¹⁵ Yin bɛɛɛ ya kpā ya bura yānu kpuro kere. Ye ba ra kasu kpuro sɔɔ, gāanu sari nī kaa ka yi weesina.

¹⁶ Bwisi yin nɔm geuɔ, hunde dakaawa ya wāa mi. Yin nɔm dwarɔ maa, arumani ka bɛɛɛwa ya wāa mi.

¹⁷ Bwisi yi koo nun alafia wɛ, kpa a n bɔri yɛndu mɔ wunɛn wāarun swɛɛ kpuro sɔɔ.

¹⁸ Be ba yi mwa, yi bu wāaru wɛɛmɔ. Doo nɔrugiba be ba yi nɛni kem kem.

¹⁹ Bwisiya Yinni Gusunɔ u ka handunia taka kua. Win yɛra u ka wɔllu kua.

²⁰ Win bwisi yin saabuwa nim mu ka kuramɔ tem di, ma guru winu nu demɔ gura nɛmɔ.

Yinni Gusunɔwa

u bwisigii kɔsu

²¹ Nɛn bii, a bwisi ka laakari nɛnuɔ, a ku de yen gaa yu nun kisirari.

²² Ya koo nun wāa geeru ka bɛɛɛ wɛ.

23 Kaa kpĩ a sī ka toro sindu, a ñ sokuramə.

24 À n kpuna wōkuru, bεrum kun nun m̀. Kaa dweeyawa ka b̄ri yendu.

25 A ñ kaa n maa ka gāanu nande ni nu koo nun deema subaru, ñ kun mε t̄n k̄so wi u koo nun w̄rima.

26 Domi Yinni Gusunə u koo nun k̄osu. U koo nun gbara ȳeri kpuron di.

A wunen t̄nusi k̄o

27 Wi n weenε a gea kua, à n yen dam m̀, a ye koowo.

28 Wunen beruse ù n nun gāanu kana ni kaa kpĩ a n̄n k̄e mii mii, a ku nεε, u d̄oo sere sia.

29 A ku wi u nun naanε s̄aa k̄sa bwisikusi.

30 A ku ka goo sanna kam u kun nun k̄sa kue.

31 A ku t̄n k̄sobun daa k̄ia, a ku maa ben yira sw̄i.

32 Domi Yinni Gusunə u t̄n k̄sobu tusa, adama u ra gemgibu ko win b̄r̄ba.

33 U ra t̄n k̄sobun yenusu b̄rusiwa, kpa u gemgibusu domaru kua.

34 Be ba ra n̄n yaakoru ko, beya u ra maa yaakoru ko. Adama be ba tii kawe, beya u ra durom kue.

35 Bwisigibu ba koo bεεε wa, kpa gari bakasu su sekuru wa.

Bwisin arufaani

4

1 Bεε bibu, i swaa dakio kirə ye bεen tundo u bεε m̀. I swaa tem kp̄iyə kpa i wa i bwisi ko.

2 Domi bwisi geeya na bεε k̄m̀. Yen s̄o, i ku nen s̄osinu yina.

³ Sanam mɛ nɛn tii na s̄aa bii, na w̄aa nɛn tundon bɔkuɔ, ma na s̄aa nɛn mɛron bii teereru,

⁴ nɛn tundo u man keu kua u nɛɛ, n win gari nɛnuɔ. N win woodaba mɛm nɔwɔ, kpa n wa na n w̄aa.

⁵ N bwisi ka laakari nɛnuɔ, n ku win gere duari,

⁶ n ku bwisi ȳsu, yi koo man somi. N yi k̄ɔ, yi koo man k̄su.

⁷ Ḡaa ni kon naa gira sɔɔ, bwisiya yi kpuro kere. N n mɛn na, n yi kasuo ka ye na mɔ kpuro.

⁸ N bwisi k̄ɔ, yi koo de n ko tɔn boko. N yi tii bɔkasio, nge kurɔ k̄nasi, yi koo de n bɛɛɛ wa.

⁹ Yi ko n s̄awa nge sina furɔ nɛn wirɔ.

A ku tɔn k̄sobun daa saari

¹⁰ Nɛn bii, a swaa dakio a nɔ ye na nun s̄ɔmɔ. À n ye wura, wunɛn w̄aru ta koo daka da.

¹¹ Na nun s̄ɔsimɔwa nge mɛ kaa ka bwisi dendi. Na nun s̄ɔsimɔwa nge mɛ kaa ka gem sw̄i.

¹² Saa ye sɔɔ, kaa s̄iwa a kun sokure. À n duka mɔ, ḡaanu kun maa nun ganumɔ wunɛn swaa sɔɔ.

¹³ S̄ɔsi te ba nun kua mi, a ku tu ȳsu. A tu nɛnuɔ kem kem, domi tera ta s̄aa wunɛn w̄arun nuuru.

¹⁴ A ku tɔn k̄sobun daa saari. A ku maa ben yira sw̄i.

¹⁵ A ye derio, a ku ye sw̄i. A ye duka suurio n toma.

¹⁶ Domi bà kun k̄sa kue, ba ku ra dweeye. Bà kun goo torari, ba ku ra dom wa.

¹⁷ K̄san koba bu ra n s̄aa nge ben d̄ianu ka ben tam.

¹⁸ Gemgibun kookoosu su ra n s̄awa nge bururun s̄ɔ yana ye ya ra n dɛɛramɔ sere s̄ɔ u ka ye mam mam.

19 Adama tɔn kɔsobun kookoosu su sɔawa nge yam wɔkuru. Ba ñ yɛ yɛn sɔ ba sokuramɔ.

A de wunen kookoosu su n wã

20 Nɛn bii, a nɛn gari nɔwɔ. A swaa tem kpɛiyɔ a nɔ bwisi yi kon nun kɛ.

21 A ku yi atafiiru ko. A yi nɛnuɔ wunen gɔrun sɔwɔ.

22 Domi wi u yi mwa, yi koo nùn wãaru ka bwãa dobu wɛ.

23 A de a n tii sɛ ka bwisiku ni a mɔ wunen tii tii sɔɔ, domi niya nu kpuro kere, niya nu wunen wãaru kpate.

24 A ku de weesu ka gari kankam yen gaa yu yari wunen nɔn di.

25 A de a n mɛɛra ye a naa gire. A ku wuswaa sɛiya.

26 A de a n yɛ swaa ye kaa kpe, kpa a n yɛ ma ya sɔawa swaa gɛa.

27 A ku yen gam gera. A toraru duka suurio.

Kirɔ sakararun sɔ

5

1 Nɛn bii, a nɛn gari bwisigii ka laakarigii swaa dakio a nɔ.

2 Saa ye sɔara, kaa gia nge mɛ kaa ka sɛ dee dee. Wunen gari koo sɔɔsi ma a yɛru mɔ.

3 Domi kurɔ tanɔn gari yi ra n dowaa nge tim kpa yi n kokumɔ nge gum yarum.

4 Adama amɛn biru, yi ra sosiewa nge gbiri konu, kpa yi tɔnu mɛɛra ko nge takobi ye ba dɛɛra biru ka wuswaaɔ.

5 Gɔwa win kookoosu ra ma, kpa su ka nùn da sere siki wɔruɔ.

6 U ku ra swaa mwɛ ye ya koo nùn wãaru wɛ. U ra n torewa u kun ka baaru.

⁷ Tē, nēn bii, a man swaa dakio. A ku nēn gari atafiiru ko.

⁸ A de a ka kurō win bweserun swaa tonda. A ku da win dii kōnnōwō a sere nēε, kaa du win dirō.

⁹ Kpa a ku ra tii goo nōmu beria, kpa wōnwōndu sarirugii u nun go.

¹⁰ Saa ye, kpa tōn tukobu bu wunēn arumani gura, kpa bu wunēn sōmburun are di.

¹¹ Sanam mē wunēn dam mu kpa, a gōō turuku sāa, kpa a n wuri mō nge gbeeku yaa.

¹² Saa ye sōō, kpa a nēε, mban sōna a bwisi kēru atafiiru kua, a n̄ yi mēm nōōwē.

¹³ A n̄ wunēn bwisi kēōbun gere wure, a ben gari atafiiru kua.

¹⁴ Tē, wee, a sekuru wōrim dōō tōmbu kpuron wuswaaō.

A wunēn kurō kōō

¹⁵ Wunēn kurō u sāawa nge bwia yēn nim mu dēere. A ye tōnan nim nōruo.

¹⁶ A ku de yen nim mu n kōkumō swēε sōō ka wuun batumaba sōō.

¹⁷ A de mu n wāa wunε turon sō. A ku de gabu bu ka nun mu bōnu ko.

¹⁸ A de nuku dobu bu n wāa wunε ka wunēn kurō gbiikoon wāasināa sōō.

¹⁹ U sāawa kurō burō nge nēm taakō. A de win wasi yi n da nun nuku dobu wē, kpa win kīru ta n nun nēni baadomma.

²⁰ Nēn bii, mban sōna kaa n goon kurōn binε mō. Mban sōna kaa n nuku dobu kasu goon kurōn mi.

²¹ A de a n yē ma Yinni Gusunō u tōnu baawuren daa mēera, u baawuren sanu sanusu waamō.

²² Tōn kōso u ra wōriwa win toraru sōō, kpa nu nūn mwa nge yina.

23 U koo kam kowa domi u kpana u tii nɛnɛ. Win wiira kookoosu su koo nùn go.

A ku tii doke goon dibu sɔɔ

6

1-2 Nɛn bii, à n tii dɔra a nɛɛ, kaa goon dibu sɔbe, ma wunen gari yi nun yina mwa,

3 a duawa mi dibugii win nɔma sɔɔ. Yen sɔ, a doo a nùn wa kpa a nùn suuru kana, a tii yakia win nɔman di.

4 A ku nɛɛ, kaa gina kpuna a wɛrawa a sere da a nùn suuru kana.

5 A tii yakio kpa a n tii mɔ nge mɛ nɛm taakɔ ka gunɔ nu ra kisire taason yinan di.

Ba yikuro kirɔ mɔ

6 Wunɛ yikuro, a doo a tamminu mɛɛri. A nin sɔmburu laakari koowo kpa a wa a bwisi ko.

7 Nu n sunɔ mɔ, nu n maa kparo mɔ, mɛya nu n maa wirugii mɔ,

8 adama nu ra nin dīanu kasu nu yi gɛɛbun sanam ka sɔɔ sāreren saa.

9 Wunɛ yikuro, sere domma kaa n kpī. Domma kaa dom se.

10 Wee, à n dom yībura a dweeya ka nɔm gbinnaa fiiko,

11 sǎaru ta koo nun deema subaru sɔɔ nge gbɛnɔ, kpa gǔɔru tu nun wɔri nge swaa dio.

Tɔn kɔson daa

12 Wi u gari weesugii kpapa, u sǎawa wi u kun garu mɔ, ka tɔn bereteke.

13 U ra tɔmbu nɔni yǎakinu kue, kpa u yīreru ko ka naasu, ka maa nɔma, u ka bu nɔni wɔke.

14 Kɔ̄san koba bu ra n nùn neni, kpa u n yen sɔ̄ru mɔ̄ baadomma u n sannɔ̄su seeyamɔ̄.

15 Yen sɔ̄na asɔ̄rɔ̄ ya koo nùn deema subaru sɔ̄, kpa n kun koore bu nùn seeya.

Ye Yinni Gusunɔ̄ u tusa

16-19 Gãanu nɔ̄ɔ̄ba tia Yinni Gusunɔ̄ u tusa, u ku ra nu waabu kã. Niya,
tii suabun kookoosu,
ka weesu,
ka tɔ̄n dɛɛron goberu,
ka kɔ̄san himba,
ka daa kɔ̄san k̄iru,
ka tɔ̄nu gari manibu.
Gãanu nɔ̄ɔ̄ba yiruse mam wãa. Niya,
tɔ̄n gbinnaa berusebun suunu sɔ̄.

Kirɔ̄ba sakararun sɔ̄

20 Nɛn bii durɔ̄bu, a wunɛn tundon gere mɛm nɔ̄ɔ̄wɔ̄, kpa a ka wunɛn mɛron sɔ̄siru sɔ̄mburu ko.

21 A n ye kpuro neni baadomma wunɛn gɔ̄ruɔ̄, kpa a ye doke w̄irɔ̄ nge wura.

22 Ya koo nun kp̄ara wunɛn sanu sanusu sɔ̄, kpa yu nun kɔ̄su wunɛn kp̄in yerɔ̄. Ya koo maa nun bwisi k̄ɛ à n dom yanda.

23 Domi gere ye, ya sãawa nge fitila, ma sɔ̄si te, ta sãa nge yam bururam. Ben kirɔ̄ ya ra maa nun wãarun swaa sɔ̄siwa.

24 Ya koo nun ḡbara kurɔ̄ tanɔ̄n nɔ̄man di. Ya koo nun yara win gari dorin di.

25 A ku kurɔ̄ win bweseru binɛ ko win buram sɔ̄. A ku de u nun k̄akiri ka win durɔ̄ nɔ̄ni.

26 Kaa kp̄i a kurɔ̄ tanɔ̄ wa ka gobi fiiko, adama à n ka kurɔ̄ m̄oro kpuna, wunɛn wãaru kpurowa kaa bia.

27 Kaa kpĩ a dɔɔ kpɛɛ bɔɔrɔ wunen yānu nu kun dɔɔ mwaare?

28 Kaa kpĩ a sī dɔɔ gɛɛ wɔllɔ wunen naasu su kun dɔɔ mwaare?

29 Nge meya a n̄ kpɛ a goon kurɔ baba ba kun nun seeyasie.

30 Goo ù n dīanu gbena yèn sɔ gɔɔra n̄n m̄, ba ku ra n̄n gɔburu wa.

31 Ka mɛ, u koo kɔsiawa n kere ye u gbena. Ye u m̄ win yenuɔ kpuro, yera u koo wɛ.

32 Adama wi u tɔn kurɔ kɔkura u ka n̄n sakararu kua, u s̄awa gari b̄kɔ. Domi wi u yen bweseru m̄, wiya u koo kam ko.

33 Ba koo n̄n so kpa u beere bia. Sekuru sɔɔra u ko n̄ w̄a baadomma.

34 Kpannasira koo de kurɔ win durɔ u m̄ru se. U koo ȳero m̄ru kɔsiawa u kun win w̄n w̄ndu kue.

35 U n̄ ḡānu mwaam̄ k̄sire, u n̄ maa suuru m̄, baa b̄ n̄ n̄n k̄nu taasi.

Kirɔ kurɔ sakara kowon s̄

7

1 Wunɛ n̄n bii durɔbu, a n̄n gari n̄nuɔ, kpa a ku ra n̄n gere duari.

2 A n̄n gere m̄m n̄ɔwɔ kpa a wa a w̄aru di. A n̄n s̄ɔsiru laakari koowo nge m̄ t̄nu ra n̄ win n̄ni laakari s̄a.

3 A tu n̄nuɔ kem kem kpa a tu yore wunen ḡruɔ.

4 A bwisi s̄ɔwɔ a n̄ɛ, wuna n̄n sesu, kpa a laakari soku wunen b̄rɔ.

5 Ye yiru ye, ya koo nun gbara gabun kurɔbun min di be ba ra t̄nu fufu ko.

6 S̄ɔ teeru na yam m̄era n̄n dirun f̄n̄ntin di.

7 Na gari bɔkɔ goo wa aluwaasi laakari sarirugibun suunu sɔɔ.

8 U sarɔ u dɔɔ wuu suunuɔ mi kurɔ sakara kowo goo u wãa. Ma u kpa ka win yɛnun bɔkuɔ, u sɔ̃imɔ tɛɛru sɔɔ,

9 saa yoki yam bereberebun di sere n ka kua wɔ̃kuru.

10 Wee, kurɔ wi, u ka nùn yinna, u kurɔ tanɔ yãnu sebua. Bwisi kɔ̃si wãa win gɔ̃ruɔ.

11 U sãawa sekuru sari ka gari sunɔ. U ku ra sinɛ win yɛnuɔ.

12 U ra n wãawa tɔɔwɔ, gasɔ swɛɛyɔ, gasɔ swaa kɛɛnanɔ, gasɔ maa yaburɔ.

13 U nùn gaba u bɔkasi u ka nùn nɔɔ sɔ̃suna, ma u nùn gari sɔ̃wa ka sekuru sariru u nɛɛ,

14 u win siarabun yãkuru kua. Tɔ̃ɔ tera u ten nɔɔ mwɛɛru yibia.

15 Yen sãna u yarima bu ka waana, u maa nùn wa.

16 U beku buranu tɛrie win kpin yerɔ ni ba wesa ka Egibitigibun wɛɛ.

17 U turare bwese bweseka nubu durorugia yɛka kpinu wɔ̃lɔ.

18 U na bu ben kɔ̃ru ko sere ka sisiru bururɔ, kpa ba n bɔkasinɛ ka nuku dobu.

19 Domi win durɔ sari yɛnuɔ. U sanum da n toma.

20 Gobi yi u doke bɔɔrɔ u ka da, yi kpã. Suru koo tarum ko u sere wurama.

21 Ka gari dori yiya u nùn gawa, ma u nùn kamia.

22 Mii mii, ma u nùn swɔ̃i nge naa ye ba dɔɔ bu go, ñ kun mɛ kpa sa ye ya duka dɔɔ yu yina mwaara,

23 ñ kun mɛ gunɔ ge ga wɔ̃riɔ taa sɔɔ. Ga ñ yɛ̃ gɔ̃wa ga dɔɔ, sere saa ye sɛ̃u ga gen sɔ̃ndu sɔka.

24 N n mēn na, nēn bii durōbu, a man swaa dakio
kpa a nēn nōn gari nō.

25 A ku de wunēn gōru gu gere kurō win bwe-
serun mi. A ku ra wunēn swaa tora a nūn swīi.

26 Domi win sōna tōn dabinu wōruka, mēya u ben
dabinu go.

27 Win dira sāawa gōribun wāa yerun swaa.

Bwisi yi tōmbu nōogiru sue

8

1 I swaa dakio.

Bwisi yi gbāramō, yēru ta nōogiru sue.

2 Yi yō gungunu wōllō swaa baarō ka swaa kēenanō.

3 Yi gbāramō gambon bōkuō wuun duu yero

mi ba ra siribu ko, yi mō,

4 bēē tōmbu, bēēya na soku,

tōn bibu kpurowa na ka mō.

5 Laakari sariba, i de i n laakari mō.

Gari bakasu, i bwisi koowo.

6 I swaa dakio, kon bēē gari bēēregii sō.

Ye kon gere kpuro ya sāawa dee dee.

7 Domi na ku ra weesu gere, na kōsa tusa.

8 Nēn gari kpuro sāawa gem,

weesu ka taki sari yi sō.

9 Yi kpuro yi bururewa kpasasa bwisigiin mi.

Mēya yi maa dēere wi u yēru mōn mi.

10 I nēn sōsiru mō n kere sii geesu,

kpa i maa yēru mwa n kere wuran tii.

11 Domi bwisi yi bēēē mō ya kpā

ya bura yānu kpuro kere.

Ye ba ra kasu kpuro sō,

gāanu sari ni kaa ka yi weesina.

Bwisi yi tii tusiamɔ

12 Nɛ bwisi, na ra garin asansi tubu.

Na yɛru mɔ n ka g̃aanu wunana.

13 À n k̃i a Yinni Gusunɔ bɛɛɛ wɛ, a de a k̃sa tusi.

Na tii suabu ka yɛkɔ

ka k̃san kookoosu ka keetan gari tusa.

14 Na ra tɔnu bwisi kɛ, kpa n ñn laakari wɛ.

Nɛna na yɛru, nɛna maa dam.

15 Nɛn saabuwa sinamba ka bandu nɛni,

ma wirugiba wooda wɛɛmɔ ye ya dee dee s̃aa.

16 Nɛn somirun saabuwa sinambu ka wirugibu

ka siri kowobu kpuro ba ka tem nɛni.

17 Be ba man k̃i, na maa bu k̃i.

Be ba man kasu, ba koo man wa.

18 Arumani ka bɛɛɛwa na tɔnu wɛɛmɔ

ka maa dukia ye ya ku ra sankire.

Kon de ye tɔnu mɔ kpuro ya n da wɛre.

19 Nɛn are yi sii geesu ka wuran tii bɛɛɛ kere.

20 Na s̃imɔwa swɛɛ yì s̃ɔ gem ka kookoo geesu w̃aa.

21 Na be ba man k̃i arumani wɛɛmɔ

ma na dukia yibiamɔ ben beru yerɔ.

22 Yinni Gusunɔ u man mara u sere g̃aanu kpuro

taka kua.

23 Ba man g̃ɔsa ba yi yellun di n tɛ

ba sere handunia taka kua.

24 Ba man mara ba sere nim w̃ɔku kua,

sanam mɛ nim bweru sari.

25 Ba man mara ba sere guunu ka gungunu sw̃i.

26 Sanam mɛ, Gusunɔ kun gina tem tɛrie ka mɛn

gbea.

Baa tua, u ñ mam kue.

27 Saa ye u w̃ollu tɛriamɔ

ka nim w̃ɔkun bubenu,

na w̃a mi.

28 Sanam mε u guru winu doke wǎllɔ,
 ma nim mu kura tem di mu tɛria,
 na wǎa mi.

29 Sanam mε u nim wǎkun nim yɔra yeru sɔɔsi
 u nεε, mu ku tu sara,
 ma u tem tǎsisia,

30 na wǎa win bǎkuɔ sa sɔmburu mɔ.
 Win nuku dobu wǎa nε sɔɔ baadomma.
 Na gɔru dobu mɔ win wuswaaɔ,

31 ka handunia sɔɔ.

Ma na bɛri yɛndu mɔ tɔmbun suunu sɔɔ.

Doo nɔrugiiwa wi u bwisin gari swaa daki

32 N n mɛn na, nɛn bii durɔminu, i man swaa dakio.
 Doo nɔrugiba be ba nɛn swaa swǎi.

33 I sɔɔsiru wuro,
 i ku tu atafiiru ko,
 kpa i bwisi ko.

34 Doo nɔrugiiwa wi u man swaa daki,
 ma u ra n yɔ nɛn dii kɔnnɔwɔ baadomma
 u n man mara.

35 Domi wi u man wa, u wǎaru wawa,
 u koo maa Yinni Gusunɔn nɔnu geu wa.

36 Adama wi u man tora u tii kɔsa kuawa.
 Be ba man tusa kpuro, gɔɔwa ba kǎ.

Bwisi ka gari bakarɔ

9

1 Bwisi yi gbere damgii nɔɔba yiru kua, yi ka yin
 diru banisi.

2 Ma yi dera ba yeε go, ba tam sɔɔru kua ba ye
 kpuro yi dii yerɔ.

3 Ma yi yin sɔm kowo tɔn kurɔbu gɔra bu yɔ mi n
 gunum bo bu tɔmbu dim sokuma,

4 kpa ba n mɔ, wi u kun bwisi mɔ, u gerama mini,

⁵ u na u di yin dii yerə, kpa u tam nə mɛ yi səuru kua.

⁶ U yario laakari sariban wuurun di, kpa u wa u n wāa wāaru səə. U laakarɪn swaa məə.

Bwisigii ka tii suo

⁷ À n tən yaa kasikio gerusi, a tii gɛndu kasuawa. À n maa tən kɔso taarɛ wɛ, a tii wəmburu kasuawa.

⁸ À n tən yaa kasikio gerusi, u koo nun tusi. Adama à n bwisigii gerusi, u koo nun kīa.

⁹ Ye a bwisigii sɔɔwa, ya ra win bwisi sosiwa. Ye a maa gemgii sɔɔsi, ya ra win yɛru sosiwa.

¹⁰ À n kī a n bwisi mə, a de a gina Yinni Gusunə nasia. À n Gusunə Dɛero gia kaa n yɛru mə.

¹¹ Bwisi yi koo wunɛn wāarun tōru sosi.

¹² À n kua bwisigii, wuna kaa yen are di. À n maa sāa tən yaa kasikio, wuna kaa yen wahala wa.

Gari bakaru

¹³ Gari bakaru ta sāawa nge kurə wi u ku ra tii nɛnɛ sɛɛ, u n̄ gāanu ganu yɛ.

¹⁴ U ra n sɔwa win dii kənnəwə wuun mi n gunum bo.

¹⁵ Min diya u ra n təmbu sokumə be ba begiru doonə,

¹⁶ u n mə, wi u n̄ laakari mə, u gerama mini.

¹⁷ Gāa nərura ye ba gbena, ya nərubu do. Dim mɛ ba dimə asiri səə, mɛna mu ra n do.

¹⁸ Adama yɛro kun yɛ ma gəriba wāa mi. Be u soka kpuro ba ra dewa gəribun wāa yerə.

Mən ni nu ka tənun daa yā

10

1 Salomæon mønnu. Bii bwisigiüwa u ra de win tundon nukura n do. Adama bii gari bækə u ra win mæron nukuru sankuwa.

2 Dukia ye ba wa ka kōsan swaa, ya ku ra arufaani gaa ko, adama ye ba wa dee dee, yera ya ra wāaru wē.

3 Yinni Gusunə kun gemgii derimə gǝru səə, adama u ra tən kōso birewa ye u binε sāa.

4 Wi u yikuru mə, wiya sāara ra deemε, adama wi u hania mə, wiya u ra dukia wa.

5 Wi u dīanu mennamə gēbun saa, u laakari mōwa, adama wi u dō saa ye, u koo sekuru wa.

6 Gemgii u ra tii domaru kasuewa, adama tən kōson nəə ga ra n kōsa bekiwa.

7 Ba ku ra gemgii duari, adama tən kōso, ba ra nūn duariwa sere ka win yīsirə.

8 Wi u bwisi mə, wiya u ra sōsiru wure, adama wi u kun gari gerubu yē, u ra kam kowa.

9 Wi u sīimə gem səə, u ku ra n nande, adama win sanu sanusu kun dεere, u koo sōsira.

10 Wi u win beruse gəni, u nūn nuki sankumōwa, adama wi u kun gari gerubu yē, u ra kam kowa.

11 Bwisigiin gari yi sāawa wāarun nuuru, adama tən kōson gari, kōsa yi ra n beki.

12 Tusiru ta ra sannə seeyewa, adama kīru ta ra toranu kpuro wukiriwa.

13 Laakarigiin geren diya ba ra bwisi wa, adama bokura ta ra n gari bækə mara.

14 Bwisigii u ra bwisi berewa nge arumani, adama gari bəkən gere ya ra de u biru wurawa.

15 Gobigiin arumani ya ra nūn kōsuwa nge gbāraru, adama sāaron sāaru ta ra nūn kam kowa.

16 Gemgiin sãmburu ta ra dewa u n wãa, adama tøn kãso u ra win dukia dendiwa u ka kãsa ko.

17 Wi u ra kirõba yaaye u koo wuswaa da win wãaru sõõ, adama wi u ra ye duari u ko n kõõramõwa u n dõõ.

18 Wi u tusiru berua gõruõ u sãawa murafiti. Meyã wi u maa seeda weesugia dimõ u sãawa gari bõkõ.

19 Gari bekẽgiin kun toranu kpeemõ, adama wi u ra win yara nẽnẽ u sãawa bwisigii.

20 Gemgiin gari yi sãawa nge sii geesun tii, adama tøn kõson bwisikunu nu ñ arufaani gaa mõ.

21 Gemgiin gari yi ra ka tøn dabinu arufaani naawẽ, adama gari bakasu su ra gbiwa sekum laakari sarirun sõ.

22 Yinni Gusunõn domara ta ra tõnu ko dukiagii. Tõnun tiin himba kun gãanu sosimõ wi sõõ.

23 Gari bõkõn mi, kãsan kobu bu sãawa nge dweebu. Nge meyã laakari ya maa sãa bwisigiin mi.

24 Yẽn berum kãsan kowobu ba mõ, yera ya ra bu deemẽ. Ye maa gemgiba kã, yera n da koore.

25 Wahala yà n sewa nge woo guna, ya ra tøn kãso surewa, adama gemgii u ra n yõwa dim dim sere ka baadommaõ.

26 Tam mõmmõm mu ra donnu sirewa, kpa wiisu su nõni sõkiri. Nge meyã yikuro u ra win yinnin mõru seeye.

27 Be ba ra Yinni Gusunõ nasie, bera ba ra tẽ, adama durumgibu ba ra gbiwa sekum.

28 Gemgiin yĩiyõbu bu ra nõn nuku dobu wẽwa, adama tøn kõsogibu kun arufaani gaa mõ.

29 Yinni Gusunõ u ra gemgibu kãsuwa, bõ n sãimõ win swẽẽ sõõ, adama u ra tøn kõsobu kam koosiewa.

³⁰ Gãanu ganu sari ni nu koo gemgii sura, adama tøn kãso u ñ kpë u sina tem me sɔɔ.

³¹ Gari bwisigiyya yi ra yari gemgiin nɔɔn di, adama ba koo wee kowon yara burawa.

³² Gemgii, durom gariya u ra gere, adama kãsa tøn kãson nɔɔ ga ra gere.

11

¹ Yinni Gusunɔ u ku ra kã ba n kianu yĩrumɔ ka kilo ye ya ñ sãa dee dee, adama u kīwa ba n yĩrumɔ ka ye ya sãa dee dee.

² Tii suabu bu ra ka gendu nɛwa. Be ba tii kawe bera ba bwisi mɔ.

³ Gemgiin gem kobu bu ra nùn kparewa win wãaru sɔɔ, adama wi u ñ naane mɔ, u ra gbiwa win weesun sɔɔ.

⁴ Dugia kun kpë yu tɔnu wɔra Gusunɔn siribun sanam, adama gem mu ra tɔnu wɔre gɔɔn di.

⁵ Gemgiin dɛɛraru ta ra dewa win swɛɛ yi n wã, adama tøn kãso u ra kãɔrewa win nuku kãsurun sɔɔ.

⁶ Gemgiin dɛɛraru ta ra nùn kari gbarewa, adama tøn kãson tiin bine ya ra nùn yina mwɛwa.

⁷ Tøn kãso u ra gbiwa ka win yĩyɔbu sannu. Yĩyɔ bi u raa doke win dukia sɔɔ, kpa bu kam ko.

⁸ Gemgii u ra yariwa nuku sankiranun di, kpa tøn kãso u kãsire ko ni sɔɔ.

⁹ Wi u Gusunɔn wãaru sikimɔ, u win winsim kpeerasiamɔwa ka win gari, adama gemgibu ba ra yariwa min di ben yẽrun sɔɔ.

¹⁰ Sanam me gemgiba kuuramɔ, wuugibu ba ra n nuku dobu mɔwa. Tøn kãsobu b̃a n maa biru wura, ba ra n yẽrimɔwa.

¹¹ Gemgiba ba ra de wuu gu kuura, adama tøn kãsobu ba ra gu gowa ka ben gari.

12 Wi u win winsim gema u sãawa gari bõkõ, adama wi u laakari mõ, u ra mariwa.

13 Wi u ra tõnun kõsa saari, u ku ra tõmbun asiri bere, adama naanegii u ra ye berewa win tii sõõ.

14 Tõn be ba nõ kparõ mõ ba ra kam kowa, adama be ba bwisi kẽõ dabiru mõ beya ba ra n wãa bõri yendu sõõ.

15 Wi u nõõ mwẽeru kua u nẽẽ, u koo win winsim dibu kõsia, u koo wahala wa, adama wi u yina u nõõ mwẽeru ko, u ko n wãawa bõri yendu sõõ.

16 Kurõ geowa u ra siarabu wa, adama be ba tõmbu dam dõremõ, dukia tõnawa ba ra wa.

17 Tõn geo, gea ye u mõ, wi sõõra ya ra wure. Meya maa tõn kõso, kõsa ye u mõ, wi sõõra ya ra wure.

18 Tõn kõson sõmburun are kun arufaani mõ, adama wi u gem swĩi, are geeya u ra n mõ.

19 Wi u wura u gem swĩi, u ko n wãawa, adama wi u kõsa naa gire u koo gbiwa.

20 Yinni Gusunõ u tõn kõsobu tusa, adama bèn sanu sanusu dẽere, bera u ra ka nõnu geu mẽeri.

21 Ba koo tõn kõsobu sɛyasiawa kam kam, adama gemgibu ba koo faaba wa sere ka ben bibun bweserõ.

22 Kurõ burõ gari bõkõ u sãawa nge kurusõ ge ba wuran taabu dokeye wẽrõ.

23 Gea gemgii u ra n kasu u ko, adama ye tõn kõso u kĩ kpuro, Gusunõn mõruwa ya ra seeye.

24 Wi u ra wẽ ka nuku tia, wiya u ra ko arumanigii. Wi u ku ra menam kã, u ra tii sãaru kpẽewa.

25 Nuku tiagii u koo dukia wa n kpã. Wi u win winsim nim kã, ba koo maa yẽro nim kẽ.

²⁶ Wi u ra win dīanu bere are bēken sō, wiya ba ra bōrusi, adama wi u daramə, wiya ba ra domaru kue.

²⁷ Wi u gea m̀, u koo Gusunən domaru wa, adama wi u bwisikumə u kōsa ko, kōsa ya koo yēro deema.

²⁸ Wi u win naanε doke dukia sə, u koo wərumawa, adama gemgiba koo kparawa nge dāa.

²⁹ Wi u ka win yenu wahala naawa, u koo kam naa gira. Gari bəkə u ko n sāawa bwisigiin yoo.

³⁰ Gem kobu bu sāawa wāarun nuuru. Bwisigii, bwisiya u ra ka tii tambu gawe.

³¹ Gemgii u ra win are wawa tara mi. Kaa sere gere tən kōso?

12

¹ Wi u kī u yēru wa, u ra wure bu ǹn sēyasia. Wi u yinamə bu ǹn wəkisi, u sāawa gari bəkə.

² Wi u ra gea ko, wiya u ra Gusunən durom wa, adama bwisiku kōsunugiiwa u ra taarε wa.

³ Nuku kōsura kun kpē tu tōnu tāsisia, adama gemgiin nuuru ta ko n sīrerewa.

⁴ Kurə geo u ra dewa win durə u n bεεε mə, adama kurə wi u ra win durə sekuru doke, u sāawa nge bararu te ta durə win kukunu temmə.

⁵ Gemgibu ba ra n kasuwa bu ko dee dee, adama tən kōsobu ba ra n kasuwa bu gbēni.

⁶ Tən kōson gari yi sāawa nge yina ye ya ra go, adama gemgibun gari yi ra tambu gbarewa yinan di.

⁷ Tən kōso ù n gu, gāanu ku ra tiare win yenuə, adama gemgiin yenu ga ra n yōwa dim dim.

⁸ Bwisigiwa ba ra tɔmɛ, adama wɔn gari kɔmia wiya ba ra yaakoru ko.

⁹ N buram bo a n s̄aa bwɛɛbwɛɛ, kpa a n sɔm kowo turo mɔ, ye kaa n ka tii sue, kpa a kun d̄ianu mɔ yɛnuɔ.

¹⁰ Ye gemgii u mɔ, u ra ye nɔɔriwa, sere ka mam win yaa sabenɔ, adama tɔn k̄so, nuku k̄sura u ra n yiba.

¹¹ Wi u win gberu wuka u ko n d̄ianu yibawa, adama wi u kam gire u s̄awa gari b̄kɔ.

¹² Tɔn k̄sowa u ra n tɔn k̄sobun ḡaanun binɛ mɔ, adama gemgibun tɛmanabu, arufaaniwa bu ra ma.

¹³ Tɔn k̄so u ra yina mwaarewa win gari weesugii sɔɔ, adama gemgii u ra yariwa wahalaŋ di.

¹⁴ Tɔnun gere ya koo n̄n ḡaa geenu marua nge mɛ win s̄amburu ta ra n̄n are wɛ.

¹⁵ Gari b̄kɔ u ra n tamaa ye u m̄o kpuro ya s̄awa dee dee, adama bwisigiwa u ra ka bwisi k̄ɛru s̄amburu ko.

¹⁶ Gari b̄kɔ u ra yande win m̄oru s̄ɔsiwa, adama bwisigii u ra tii ye marisiwa.

¹⁷ Wi u gem kparamɔ, gea u ra k̄a, adama wee kowo u ra n s̄awa weesun yoo.

¹⁸ Wi u ra gari gere u kun bwisika, u ra ka yi tɔmbu s̄okuwa nge takobi, adama bwisigiin gari yi ra tɔnu b̄kiewa.

¹⁹ Gari geen dam mu ra n w̄awa sere ka baadommaɔ, adama weesu su ra doonewa n̄ni kpaki teeru.

²⁰ Be ba ra k̄sa bwisiku, weesa su ra n yiba ben ḡoruɔ, adama be ba ra tɔmbu bwisi k̄ɛ bu ka gea ko, ba ra n nuku dobu m̄owa.

21 Kɔsa ku ra gemgii deeme, adama tɔn kɔso u ra n nɔni sɔɔrewa.

22 Yinni Gusunɔ u ku ra weesugibu kã. Gemgiba u ra n kĩ.

23 Bwisigii u ku ra win yɛru terie, adama gari bɔkɔ u ra win gari bakaru sɔɔsiwa.

24 Hania ya ra dewa tɔnu u ko gabun yinni, kpa yikuru tu de tɔnu u ko goon yoo.

25 Wururabu bu ra tɔnu woorewa, adama à n tɔnu gari sɔɔwa ka kĩru yi ra nùn dam kɛwa.

26 Gemgii u ra win beruse surewa swaa gea sɔɔ, adama tɔn kɔson kookoosu su ra dewa u kɔra.

27 Taaso wi u yikuru mɔ, u ku ra yaa wa u sɛwe, adama haniawa ya ra tɔnu gãa geenu wɛ.

28 Mi gem wãa, miya wãara wãa. À n mu swĩi, a n ka gɔɔ yinnamɔ.

13

1 Bii bwisigii u ra win tondon sɔɔsiru swĩiwa, adama bii wi u tii sue, u ku ra gerusibu kã.

2 Gemgibu ba ra ben garin are wa, adama tɔn kɔsobu, dam dɔrenaan wãara ba ra n wãa.

3 Wi u win nɔɔ kpãa u win hunde kɔsuwa, adama wi u ra gari gere yabi u tii kari bɔriemɔwa.

4 Yikuro u ra n gãanun bine mɔwa ni u n kpɛ u wa, adama wi u ra sɔmburu ko u ra wawa ye u kĩ.

5 Gemgii u ku ra weesu kã, adama tɔn kɔso u ra tii sekuru dokewa.

6 Wi u win tii neni dee dee, win daa gea ya koo nùn kɔsu, adama wi u kɔsa mɔ, kɔsa ya koo nùn sura.

7 Gobigiin kookoosa gabu ba ra n mɔ, adama ba n gãanu mɔ. Kpa gabu ba n sãa nge sãarobu, adama beya ba arumani mɔ.

8 Gobiya gobigii u ra ka win wāaru yakie, adama goo ku ra sāaro wəri.

9 Gemgii u ra n ballimōwa nge yam bururam, adama tən kōso u sāawa nge fitila ge ga gəə dəə.

10 Tii suabu bu ra ka sannə nēwa, adama wi u ra ka bwisi kēru səmburu ko, bwisigiwa.

11 Dukia ye tōnu wa ka keetan swaa ya ra doonēwa fuuku, adama ye tōnu waamə fiiko fiiko ka swaa gea, ya ra sosiwa.

12 Ye tōnu yīiyə yà kun koore, ya ra nùn kowa barə, adama yīiyə bi bu yibiara bu ra kowa nuku doo bakabu.

13 Wi u bwisi kēru yina u koo yen are wa. Wi u maa tu wura u koo yen are wa.

14 Bwisigiin sōsiru ta sāawa wāarun nuuru. Ta ra tōnu yarewa gəən yinan di.

15 Bwisigiin bwisi yi ra dewa bu nùn bēere wē, adama tən kōson sanu sanusu su ra nùn kam kowa.

16 Wi u laakari mə u ra bwisikuwa u sere gāanu ko, adama gari bəkə ga ra gen gari bakaru tēriewa.

17 Səmə kōso, wahalawa u ra ka nē, adama səmə geo u ra təmbu nukuru yemiasiewa.

18 Wi u sōsiru yina u koo kowa sāaro kpa u sekuru wa, adama wi u tu wura wiya u koo bēere wa.

19 Ye tōnu u kī, yà n koorə, ya ra nùn nuku dobu wēwa, adama tən kōsobu ba ku ra kā bu ben kōsa deri.

20 Wi u ra bwisigii bere, u koo bwisi wa. Wi u ra n maa wāa ka gari bakasu, u koo kōsa wa.

21 Kōsa ya ra durumgibu naa swīwa, adama duroma mu ra ko gemgibun are.

22 Tõn geon dukia ya ra kowa win bibun bwe-serugia, adama tõn kõsogia ya ra kowa gemgibugia.

23 Sãarobu ba ra dĩa geenu wa ben gberun di, adama gabugia ra gberewa yèn sã ba ñ gem swĩi.

24 Wi u ku ra win bii sɛɛyasie u ñ nùn kīwa, adama wi u nùn kī u ra nùn sɛɛyasiewa.

25 Gemgii u ra n deburu mɔwa, adama tõn kõso u ra n gõoru barɔwa.

14

1 Tõn kurɔ bwisigii u ra yenu tãsisiewa, adama tõn kurɔ gari bɔkɔ u ra yenu gowa.

2 Wi u sīimɔ gem sɔɔ, u Yinni Gusunɔ nasiewa, adama wìn sanu sanusu su ñ dɛɛre, u nùn gemawa.

3 Gari bɔkɔn tii sua gari yi ra dewa bu nùn bokuru so, adama bwisigiin yara ya ra nùn kari gbarewa.

4 Biranu nu ra yõrewa diinu mi naa wuku sari. Naa gea ya ra ka arumani baka nɛ.

5 Seeda dio wi u naanɛ mɔ, u ku ra weesu ko. Seeda weesugian dio ku ra gem gere.

6 Tõn yaa kasikio ù n bwisi kasu u ku ra wa, adama wi u laakari mɔ, n ku ra n sɛ u ka yẽru wa.

7 A gari bɔkɔ duka suurio, domi a ñ gari bwisigii nɔɔmɔ win nɔɔn di.

8 Bwisigii u ra n win sanu sanusu laakari sãawa, adama gari bɔkɔ u ra kõrewa win gari bakarun sã.

9 Gari bɔkɔ u ku ra bwisiku u win toraru sɔmɛ, adama gemgibun suunu sɔɔ, duroma mu ra n wãa.

10 Baawurewa u ra n win nuku sankiranu ka win nuku dobun kpãaru yẽ. Goo sari wi u koo kpĩ u ka nùn ye bõnu ko ka gem.

11 Tõn kõsobun yenu ga koo gbiwa, adama gemgibun yenu ga koo kuurawa baa gà n sãa nge kuru tõna.

12 Tõnu ra n tamaa win sanu sanusu su wãwa, adama gõwa sin kãkãrõ.

13 Yẽesu koo kpĩ su tõnun nuku sankiranu bere. Meya maa nuku dobu koo kpĩ bu gõsira nuku sankiranu.

14 Tõn kõso u koo win kookoosun are wa. Nge meya tõn geo u koo maa wigisun are wa.

15 Be ba ra gari wure fuuku, ba ra naane kowa kpuro ye ba bu sõwa, adama bwisigi u ra n win sanu sanusu laakari sãawa.

16 Bwisigi u ra durum berum kowa, kpa u ye deri, adama gari bãkõ u ra kpuro kowa berum sari.

17 Wi u ra mæru se fuuku, gari baka kookoosa u m. Wi u bwisi kãsi yiba, u tii tusiru guremõwa.

18 Be ba ku ra bwisiku bu sere gari wura, gari bakara ya ra bu marue. Be ba maa laakari m, yẽra ta ra ko ben bẽere.

19 Tõn kõsobu ba koo tõn geobu yiirawa bu bara ko.

20 Goo ku ra sãaro kã, baa ka win berusebu, ba ra n nõn tusawa, adama gobigi u ra n bõrõba yibawa.

21 Wi u win beruse gema, durumwa u kua, adama wi u sãarobun wõnwõndu m, u koo domaru wa.

22 Be ba ra kãsa bwisiku, ba kãrewa, adama be ba ra gea bwisiku, durom ka gema ba ra sõsi.

23 Sõmburu kpurowa ta ra n are m, adama gari saarinu, sãara nu ra ka ne.

24 Dukia ya sãawa bwisigiin are, adama gari bãkõ, gari baka kookoosa su ra n nõn wãasi.

25 Seeda dio gemgi u ra tõmbun hunde wõrewa, adama wee kowo, weesa u ra n sãamõ.

26 Wi u Yinni Gusunõ nasie, tãsi yee damgira u mõ mi. Gusunõwa u ra maa yẽron bibu kõsu.

27 Yinni Gusunõn nasiaru ta sãawa wãarun nuuru. Teya ta ra tõnu yare gõõn yinan di.

28 Tõn dabira ta sãa sina bokon bæere, adama win tõmbu bà n yarina, win banda nim surewa.

29 Wi u ku ra mõru ko fuuku, bwisi bekeya u mõ, adama win mõru ya ra se fuuku, gari bakara u ra sõõsi.

30 Bwẽra yà n kpĩ, ya sãawa wasin alafia, adama nisinu nu sãawa nge bara te ta ra kukunu tem.

31 Wi u sãaro dam dõremõ, u win taka kowo torarimõwa, adama wi u nõn wõnwõndu kua, u taka kowo wi bæere wẽemõwa.

32 Tõn kõso, nuku kõsura ta ra nõn fuke, adama gemgii u ra n tororu sõwa baa gõõn wuswaaõ.

33 Bwisigiin gõruõ laakariwa ya ra n wãa, adama ba ñ kpẽ bu ye wa gari bõkõn mi.

34 Gem mu ra temgibu bæere dokewa, adama durum ya ra bu sekuru dokewa.

35 Sina asakpõ bwisigiowa sunõ u ra ka nõnu geu mæeri, kpa u ka wi u nõn sekuru dokemõ mõru ko.

15

1 Wisi bi bu du, bu ra mõru suresiewa, adama gari gerubu ka dam biya bu ra mõru seesie.

2 Bwisigiin gari yi ra de tõnu u yẽru kasu, adama gari bõkõn nõõ, wiira gariya ga ra n saarimõ.

3 Yinni Gusunõn nõni wãawa yam kpuro. Yi tõn kõsobu ka gemgibu mæera.

4 Gari yi yi nukuru yemiasiamõ yiya yi ra ka wãaru ne, adama gari kam yi ra tõnun gõru sankuwa.

5 Wi u ra win baaban sõõsiru atafiruru ko, gari bøkõwa, adama wi u ra gerusibu wure, win bwisi koo sõõsira.

6 Gemgiin yenuõra arumani baka wãa, adama ye tøn kõsoba mennamõ, wahalawa ya ra ka ne.

7 Bwisigibun nõõwa ga ra n yõru kparamõ, adama bwisi sarirugibun gõru ga ñ sãa me.

8 Yinni Gusunõ u ku ra tøn kõsobun yãkuru waabu kã, adama gemgibun kanaru ta ra nùn wõre.

9 Yinni Gusunõ u tøn kõsobun swaa tusa, adama be ba gea mð, beya u kã.

10 Wi u swaa gea deri, ba koo yõro seeyasiawa gem gem. Wi u maa seeyasiabu yina, u koo gbiwa.

11 Yinni Gusunõ u yõ ye ya kooramõ gõribun wãa yerõ. Kaa sere gere tønun gõruõ?

12 Wi u tii sue, u ku ra kã bu nùn gerusi. U ku ra maa kã bwisigibu bu nùn bwisi kẽ.

13 Nuku doba bu ra wuswaa deerasie, adama nuku sankiraru ta ra wuswaa burisinewa.

14 Wi u bwisi mð, u ra yõru kasuwa, adama gari bøkõ u ra n buriwa win gari bakaru sõõ.

15 Wõnwõndo u ra n wãawa wahala sõõ baadomma, adama doo nõõrugii, u ra n tõõ bakaru mðwa saa baayere.

16 N buram bo a n sãa sãaro, kpa a n Yinni Gusunõ nasie, n kere a n dukia mð kpa a n wurure.

17 N sanõ bo a di ka kpee wurusu yenu mi kãra wãa, n kere a di ka yaa gumgia yenu gèn mi tusira wãa.

18 Wi u mõru mð, u ra sannõsu seeyewa, adama wi u suuru mð u ra su kpeesiewa.

19 Yikuron swaa ya ra n sãki yibawa. Wi u gem swõigia kpa ya n deere.

20 Bii bwisigiwa u ra de win tundon nukura n do, adama bii gari bɔkɔ u ra win mɛro gemwa.

21 Gari baka kookoosu su ra gari bɔkɔ dorewa, adama wi u bwisi mɔ, daa gea u ra ko.

22 Wi u ku ra bwisi bikie win himban sɔ, ya ku ra koore, adama wi u bwisi kɛɔbu mɔ, win himba ya ra koorewa.

23 Wi u gari wisibu tuba saa ye n weene, u ra n nuku dobu mɔwa.

24 Wi u bwisi mɔ, u ra wɔarun swaa swiwa, kpa u swaa deri ye ya dɔɔ gɔɔwɔ.

25 Yinni Gusunɔ u ra tii suon diru surewa, adama u ku ra de bu gɔminin tem kɔɔrɔ mure.

26 Yinni Gusunɔ u bwisi kɔsi tusa, adama gari yi yi kɔru sɔɔsimɔ, yiya yi ra nɔn dore.

27 Wi u ra gobi kasu ka swaa kɔsa, u win yenu wahala dokemɔwa, adama wi u nɔm biran kɛnu tusa, u ko n wɔawa.

28 Gemgii u ra bwisikuwa u sere wisi, adama gari kɔsiya tɔn kɔso u ra n saarimɔ.

29 Yinni Gusunɔ u ku ra tɔn kɔson kanaru laakari ko, adama u ra gemgiin kanaru nɔ.

30 À n tɔnu mɛɛra ka kɔru, u ko n nuku dobu mɔ. À n maa tɔnu labaari dora sɔɔwa, ya ra nɔn dam kɛ.

31 Wi u gerusibu wura bi bu koo nɔn faaba ko, u ko n wɔawa bwisigibun wuurɔ.

32 Wi u sɔɔsiru yina, u tii mɛɛra mɔwa, adama wi u wura ba nɔn gerusi, u koo bwisi wa.

33 À n kɔ a bwisi ko, a de a gina Gusunɔ nasia. À n kɔ a bɛɛɛ wa, a de a gina tii kawa.

A Yinni Gusunɔ yaayo

baadomma wunen wɔaru sɔɔ

16

¹ Tɔmbu ba ra gāa dabinu nia ko, adama Yinni Gusunɔwa u yen kɔkɔrɔ yē.

² Tɔnun sanu sanusu su ra n dɛndewa win tiin nɔni sɔɔ, adama Gusunɔwa u ra nùn wēeri.

³ A Yinni Gusunɔ wunɛn sɔma kpuro nɔmu sɔndio, kpa ye a nia sāa kpuro yu nun koorā.

⁴ Yinni Gusunɔ u kpuro kua win himba yu ka yibiara, sere mam ka tɔn kɔsobɔ, be u koo kam koosia.

⁵ Yinni Gusunɔ u ku ra tii suo kā. U koo nùn sɛɛyasiawa kam kam.

⁶ À n mɔ̄ dee dee, ma a sāa naanɛgii, Yinni Gusunɔ u koo nun wunɛn toranu suuru kua. À n nùn nasie, kpa u nun kɔsa kpuro gbara.

⁷ Tɔnun daa yà n Yinni Gusunɔ wēre, u ra de bu dora wi ka win yiberɛba mam.

⁸ N sanɔ a n dukia fiiko mɔ̄ kpa ya n dɛere, ka sere ye kaa n ka dukia baka mɔ̄ ka keeta.

⁹ Tɔnu u ra nia ko ye u kī, adama Gusunɔwa u ra win sanu sanusu kpare.

Mɔn ni nu ka sinambu yā

¹⁰ Sina boko u ra gari kowa ka Gusunɔn yiiko. Yen sɔna win siribu bu ra n sāa dee dee.

¹¹ Kilo ka yīrutii ni nu sāa dee dee yera Yinni Gusunɔ u kī. Wiya u ra sɔsi nge mɛ ba koo ye dendisina.

¹² Sina boko kun wuramɔ̄ bu kɔsa ko, domi gema mu koo de win bandu ta n tāsā.

¹³ Gema sina boko u ra kā. U ra kāwa bu nùn gem sɔ̄.

14 Sina bokon mǎru yà n seewa, u koo kpĩ u goo gǎǎ bǎrie, adama bwisigii u koo nùn kǎkiri u marisia.

15 Sina boko ù n nuku dobu mǎ, win tǎmbun hunde ya koo dakaa da. U n maa goo durom kua, ya sǎawa nge gura ye ya na gbeburun saa.

Wǎasinaa ka tii nenubu

16 Tǎnu ù n bwisi ka laakari mǎ, n wǎ n kere ù n wura ka sii geesu mǎ.

17 Gemgii u ra kǎsa duka suuriwa. Wi u win sanu sanusu laakari sǎa, u ra win wǎaru nǎni dokewa.

18 Faari ya ra tǎmbu surewa. Tii suabu bu ra ka kam kobu newa.

19 N buram bo a tii kawa kpa a n sǎa bwẽεbwẽε, ye kaa n ka baa mǎ tii suobun arumani sǎǎ.

20 Wi u ra bwisiku u sere gǎanu ko, u ra kuurewa. Meya wi u maa Yinni Gusunǎ naanε sǎa, u ra n nuku dobu mǎ.

21 Wi u ra siri ka laakari, u bwisi mǎwa. Gari yi ba gerua ka kĩru, yiya yi ra tǎmbu kamie.

22 Wi u bwisi dendimǎ yi koo nùn wǎaru wẽ, kpa bu gari bǎkǎ sεyasia gen gari bakarun sǎ.

23 Be ba bwisi mǎ ba ra gari kowa ka laakari, kpa ben gari yi, yi tǎmbu kamia.

24 Gari dori yi sǎawa nge tim gǎm mε mu dim do, mu ra maa wasi dam sosie.

25 Tǎnu u ra n tamaa win sanu sanusu su wǎwa, adama gǎwa sin kǎkǎrǎ.

26 Gǎǎra ta ra de tǎnu u win sǎmburu sǎǎ hania sosi, domi u kĩ win gǎǎru tu kpe.

27 Tǎnu kam, kǎsa u ra n bwisikumǎ, kpa ya n yarimǎ win nǎn di nge dǎǎ.

28 Tɔn kɔso u ra sikirinɔsu seeyewa. Tɔn wĩɔ u ra maa bɔrɔba karanɛwa.

29 Daa bɔɔbɔyagii u ra tɔnu nɔni wɔkewa, kpa u nùn sure swaa kɔsa sɔɔ.

30 Wi u nɔni yinwa ma u nɔɔ tɛndu bɛri u ka kɔsa ko, u ye kua kɔ.

31 Seri kpiki yi sɔawa bɛɛɛ baka, domi wi u gem swĩi, wiya u ra yi wa.

32 Wi u kpĩa u win mɔru kamia, u sɔawa tabu durɔ ka gem. Wi u kpĩa u tii nɛnuu, u kere tabu durɔ wi u wuu bɔkɔ kamia.

33 Sɔrobu ba ra yanim so bu ka wa ye n koo tɔnu deema, adama Yinni Gusunɔ turowa u yɛ ye n koo koorɔ sia.

17

1 N sanɔ bo a dĩa dɔki tia wa a di bɔri yɛndu sɔɔ, ye kaa ka tɔɔ baka dim di mi sannɔsu wãa.

2 Sɔm kowo laakarigii u ra kowa win yinnin bii be ba gea yinan wirugii, kpa u tubi di ka be sannu.

3 Dɔɔwa ba ra ka wura ka sii geesu sɔwe, adama Yinni Gusunɔwa u ra tɔnun gɔru wɛɛri.

4 Tɔn kɔsowa u ra tɔn kɔson gari swaa daki, kpa wee kowo u maa weesugii swaa daki.

5 Wi u sɔarobu yɛɛmɔ, Gusunɔwa u yɛɛmɔ wi u bu taka kua. Wi u win beruse yɛɛmɔ yɛn sɔ kɔsa nùn deema, ba koo yɛro seeyasiawa.

6 Debuminu nu sɔawa durɔ tɔkɔn bɛɛɛ. Baababa ba maa sɔawa ben bibun bɛɛɛ.

7 Gari asansigii kun ka gari bɔkɔ weenɛ. Kaa sere gere weesu ka sina boko?

8 Gabu ba ra n tamaa ben kɛra ta koo ka bu gãa geenu naawa. Mi ba gesi dua kpuro tu ben bukata wunana.

⁹ Wi u ra berusen toranu duari, u kī ba n kīanεwa. Wi u ra maa nu yaaye win gari gerubu sǎǎ, u bǎrǎnu karanamǎwa.

¹⁰ Gerusibu bu ra sǎmburu ko wi u bwisi mǎn mi, n kere bu gari bǎkǎ bokuru so nǎn wunǎbu (100).

¹¹ Tǎn kǎso u ra n kasuwa u tǎnu seesi, adama ba koo nǎn tǎn kǎso kpare u nǎn sεεyasia.

¹² N buram bo a ka puruka yǎni yinna te ba buu wǎrari, ye kaa ka gari bǎkǎ yinna gèn wiirara seewa.

¹³ Wi u ra gea kǎsa dibu kǎsie, kǎsa kun kpeemǎ yǎron yǎnuǎ.

¹⁴ Wi u sikirinǎsu torua, n sǎawa nge u nim guna gǎa. Yen sǎ, a su derio sannǎ gu sere tore.

¹⁵ Wi u tǎn kǎso gem wǎemǎ, ka wi u gemgii taare wǎemǎ, be kpurowa Yinni Gusunǎ u tusa.

¹⁶ Mba gobin arufaani gari bǎkǎn nǎma sǎǎ. U koo ka yi bwisi dwe? Aawo, u ñ yen bwisi mǎ.

¹⁷ Bǎrǎ kīnasibu ba ra kīru sǎǎsinεwa saa kpuro sǎǎ. Wahalan saa sǎǎra mǎro bisi u ra somi.

¹⁸ Gari bǎkǎwa ga ra wure gu goon dibu sǎbe.

¹⁹ Wi u ra sannǎsu kǎ, u ra durum kǎwa. Wi u ra gǎanu nia ko ni nu nǎn kere, u koo kam kowa.

²⁰ Wi u ra tǎnu nǎni wǎke, u ñ nuku dobu wasi. Wi u ra gari kǎsi gere, kǎsa ya ra nǎn deemε.

²¹ Wi u gari bǎkǎ mara, nuku sankirana u ra n mǎ. Meya bii wi u kun asansi mǎn tundo u ñ kpǎ u n nuku dobu mǎ.

²² Nuku dobu bu sǎawa tǐm gem wasin sǎ, adama nuku sankiraru ta ra wasi dam dwiiyasiewa.

²³ Tǎn kǎsowa u ra nǎm biran kǎnu mwe u ka tǎnu gem bira.

²⁴ Laakarigii, bwisiya u ra n naa gire, adama gari bǎkǎ, ga ra n bwisikumǎwa ye ga ñ wasi.

25 Bii gari bõkõ u ra win tundo ka win mero nuku sankiranu kpẽewa.

26 N n weene bu gemgii gãanu bure u kõsia yèn sõ u gem gerua. N n maa weene bu sunõ so yèn sõ u siri dee dee.

27 Wi u yẽru mõ, u ku ra gari gere too. Wi u laakari mõ, u suuru mõwa.

28 Wi u win nõõ kpĩa, u bwisi mõwa. Baa gari bõkõn tii, gà n maari, kaa n tamaa ga bwisi mõwa.

18

1 Wi u win tii gõwa, win tiin arufaaniwa u kasu. U ra mõru sewa bà n kĩ bu nùn bwisi kẽ.

2 Gari bõkõ u ku ra bwisi kã, ma n kun mõ u win gari bakarõ sõõsi.

3 Nuku kõsuru ta ra ka gendu nẽwa, kpa bẽere sariru tu ka sekuru na.

4 Tõnun gari yi sẽwa nge daa tèn nim mu duku, adama bwisi yi sãawa nge nim mẽ mu yarimõ saa bwian di.

5 N n weene a yõra toron biruõ, kpa a gemgii nùn win gem bira.

6 Gari bõkõn gari yi ra ka sikirinõsu nẽwa, kpa win nõõ gu ka soonaa na.

7 Gari bõkõn gariya yi ra nùn yina mwẽ, kpa yu nùn kam ko.

8 Dõmẽn gari yi sãawa nge dĩa duronu ni tõmba kata mò ba mwẽemõ.

9 Wi u ra sõmburu atafiiru ko, ka wi u tu sankumõ, be kpuro tia.

10 Yinni Gusunõ u sãawa nge gbãra damgiru. Gemgii ù n duka da mi, u ko n wãawa bõri yendu sõõ.

11 Gobigii u ra win dukia garisiwa nge gbāra te ta dam mə, domi u tamaa yiya yi nùn kõsu.

12 Tii suabu bu ra ka tōnu kam kobu naawewa, adama tii kawabu bu ra dewa bu tōnu beere wē.

13 Wi u ku ra gari swaa daki u sere wisi, ya win gari bakaru sōsimowa. Meyā u maa tii sekuru dokemowa.

14 Tōnu ù n kī u n wāa, ya ra nùn dam kē win bararu sō, adama wi u kun yīiyabu mə, wara koo kpī u nùn dam kē.

15 Bwisigii u ra kāwa u yēru sosi. Laakarigii u ra maa kāwa u sōsiru wa.

16 Kēnu nu ra tōnu swēē kuenta, kpa nu de yēro u damgibun nōnu geu wa.

17 Siribu sō wi u gbia u gari gerua, yi ra n gina sāawa dee dee, sere win yiberē ù n maa wigii gerua.

18 Tete duma ya ra sōsi wi u gem mə, kpa sannasu su kpe, kpa yu damgibu yakiana.

19 À n wunen bōrō torari, ya sē a ka nùn susi n kere a gbāra damguru sura. I n maa sanna, i ka dora, yen sēsō ga kpā ga kere dii te ba ka kākōrō damgia kenuan dubu.

20 Tōnun geren areya u ko n ka wāa.

21 Gari yi koo kpī yi tōnu go. Yi koo maa kpī yi nùn wāaru wē. Wi u ra gari saari u koo yin are wa.

22 Wi u kurō wa u gāa geenu wawa. Gusunōn duroma.

23 Sāaro u ra gari gerewa ka wōnwōndu, adama gobigii u ra gerewa ka dam.

24 Bōrō dabinu nu koo kpī nu ka tōnu nōni swāaru naawa, adama bōrō goo u mero bisi kere.

19

1 N buram bo a n sǎa sǎaro kpa a n sīimǎ dee dee, ye kaa n ka sǎa gari bǎkǎ kpa a n weesu mǎ.

2 Hania yēru sariru sǎǎ, ya ñ arufaani mǎ. Sendaru ta ra ka tora dabinu nēwa.

3 Sanam mē tǎnu u wǎa wahala sǎǎ win gari bakarun sǎ, Gusunǎwa u ra ka mǎru ko.

4 Gobigiin bǎrǎba ba ra n dabiru sosimǎwa, adama sǎaro, bǎrǎ turo wi u mǎ, u ra n mam kī u nùn deriwa.

5 Ba koo seeda weesugian dio sēyasiaawa kam kam. U ñ kisiramǎ.

6 Baawure u ra n kasuwa u damgii fufu ko. Baawure u ra n maa kīwa u n sǎa wi u ra kēnu wēn bǎrǎ.

7 Sǎaron mēro bisibu ba ra nùn yinēwa. Kaa sere gere win bǎrǎba? Baa ù n kasu u ka goo gari ko, u ku ra wa.

8 Wi u ra bwisiku u sere gǎanu ko, win hunden alafiawa u kasu. Wi u maa bwisi kasu, doo nǎra yi koo ka nùn naawa.

9 Ba koo seeda weesugian diobu sēyasiaawa kam kam, kpa ben weesu su bu kam ko.

10 N ñ weenē gari bǎkǎ u n wǎa doo nǎru sǎǎ. Kaa sere gere yoo u n sinambu kpare?

11 Tǎnu wi u bwisi mǎ, u ra win mǎru nēnēwa. U ra tora ni ba nùn kua duariwa win bēeren sǎ.

12 Sunǎn mǎru yà n seewa, ya ra n nanum mǎwa nge gbee sunǎn kukiribu, kpa win durom mu n arufaani mǎ nge kakoru yakasu wǎllǎ.

13 Bii gari bǎkǎ u ra ka win tundo nǎni swǎaru naawēwa. Tǎn kurǎ nǎ gǎmunugiin sannǎsu ku ra kpe nge nim mē mu dǎakumǎ.

14 Kaa kpī a yenu ka dukia tubi di, adama Gusunəwa u ra tɔnu kurə laakarigii wē.

15 Yikuru ta ra tɔnu dom kpēewa. Wi u ku ra maa gāanu ko, u n̄ gōru biamə.

16 Wi u Gusunən wooda neni, u win wāaru kəsūwa. Wi u kun win sanu sanusu laakari sāa u koo gbiwa.

17 Wi u sāaro kēru wēemə, Yinni Gusunəwa u bəkuramə. U koo maa yēro n̄n win nuku tian are wē.

18 A wunen bii sēyasio sanam me a yē ya koo n̄n somi, adama a ku n̄n so a go.

19 Wi u ka mōru gāanu sankā, u koo yen kəsire wēwa. Wi u kun n̄n kəsire ye bikie, u n̄n dam kēməwa u ka wure u ko.

20 A bwisi swaa dakio, a de bu nun yi keu ko, kpa a ko bwisigii wunen wāarun tō ni nu tie sə.

21 Tɔnu u ra gāa dabinu nia ko, adama Gusunən himba tənawa ya ra koore.

22 Me ba ra n kī tɔnu u n sāa, yera u n sāa naanegii. N buram bo a n sāa sāaro, ye kaa n ka sāa weesugii.

23 Wi u Yinni Gusunə nasie, u ko n wāaru mə, kpa win wāa te, ta n deburu mə. U n̄ maa n̄ni swāaru garu wasi.

24 Gabu ba yikuru mə sere bā n dīa gbēeru noma kpē, ba ku ra maa kpī bu ye wuna bu ka da nəwə.

25 A tən yaa kasikio soowo kpa gari bəkə u bwisi ko.

26 A bwisigii gerusio, kpa u gia ye a kī a n̄n sōsi.

27 N̄n bii, à n sōsiru biru kisi, wunen yēru ta koo kpe.

28 Seeda weesugian dio u ra gem yaakoru kowa. Kōsan kīra ta ra n tən kōso neni.

²⁹ Tii suo u ra n wāawa seeyasiabun kari sōō. Gari bōkō u ku ra maa soberu bie.

20

¹ Tam nōrubu bu ra tōnu ko yaakorugii ka wurenugii. Wi u dera mu nūn go, u n̄ bwisi mōwa.

² Sunōn mōru ya sāawa nge gbee sunōn kukiribu. Baawure wi u nūn nōō kuurimō, u win tii dokemōwa kari sōō.

³ Wi u ku ra sannōn batu kã, wiya ba koo beere wē, adama gari bōkō ga ra mōru sewa fuuku.

⁴ Wi u ku ra wuku bōmbōmmīnūn sō, gēebun sanam u n̄ gāanu wasi.

⁵ Tōnūn gōrun bwisikunu nu sāawa nge nim bweru te ta duku, adama wi u bwisi mō wiya ra n nim mēn takam yē.

⁶ Tōn dabira ta ra n ten bōrōkinirun gari mō, adama wara u naane mō ka gem.

⁷ Gemgii u ra n sīmōwa daa gea sōō. Win biba ko n maa sāawa doo nōōrugibu.

⁸ Sanam mē sina boko u sina u ka siri, yande u ra tubuwa mi kōsa wāa.

⁹ Wara koo kpī u nēē, win gōru ga dēere, u n̄ durum mō.

¹⁰ Yinni Gusunō ku ra kã ba n kiaru yīrumō ka kilo ka sakaku ye ya n̄ sāa dee dee.

¹¹ Baa bii, u ra sōōsiwa win kookoosu sōō ù n sāa daa geagii.

¹² Swaa si su gari nōmō, ka nōni yi yi yam waamō, Yinni Gusunōwa u ye kpuro kua.

¹³ A ku dom kĩa kpa yāaru tu ku raa nun wōri. A de a se bururu, kpa a dīanu wa a di a debu.

14 Wi u kiaru dwemɔ u ra tu yaa kasikiwa, adama ù n tu dwa u kpa, u ra n tii siaramɔwa.

15 Wura kun sɛ, wesekii geenu maa yiba, adama be ba ra gari bwisigii gere, ba ñ dabi.

16 Goo ù n sɔɔ goo swaa gbiiya u ka dibu sua wunen mi, a wi u yɛro gbiiya min yaberu tɔruba mɔɔ.

17 Dɔ̃a ni tɔnu wa ka swaa kɔ̃sa, nu ra n gina dibu dowa, adama amen biru, nu ra n sãawa nge yanim nɔɔwɔ.

18 Tɔnu ù n bwisi kɛ̃ɔ geo wa, ye u nia sãa ya ra koorewa. A ku tabu da bin sɔ̃ru a ñ kue.

19 Kɔrumɔtɔ kowo u ra asiri kparewa. A be ba ra gari saari too duka suurio.

20 Wi u win mero ñ kun mɛ win tundo bɔ̃rusi, u koo gbiwa nge fitila.

21 Dukia ye tɔnu u wa fuuku, amen biru ya ku ra n domaru mɔ.

22 A ku nɛɛ, kaa kɔ̃sa kɔ̃sia ye ba nun kua. A gesi wunen naanɛ dokeo Yinni Gusunɔ sɔɔ, u koo nun faaba kɔ.

23 Yinni Gusunɔ u ku ra kã ba n kiaru yĩrumɔ ka kilo ye ya ñ dee dee sãa.

24 Yinni Gusunɔwa u ra tɔnun wãaru kpare. N n men na, tɔnu kun kpɛ u gia mi win sanu sanusu ka nùn dɔɔ.

25 Kari baka, à n Gusunɔ nɔɔ mwɛeru kua a nɛɛ, kaa nùn yeni kɛ̃. N deema a ñ bwisika.

26 Sunɔ bwisigii u ra tɔn kɔ̃sobu sikiewa mi ba sebi, kpa u bu sɛɛyasia u kun ben wɔnwɔndu kue.

27 Tɔnun gɔ̃ru ga sãawa ge Yinni Gusunɔ u nùn wɛ gu ka win sɔɔwɔ yam bururasia.

28 Sina boko wi u naane mǎ, ma u win tambu kī, u ku ra nande. U n maa bu sirimǎ gem sǎǎ, win banda koo tε.

29 Dama mu sǎa aluwaasiban bεεε. Seri kpiki yiya yi maa sǎa bukurobun bεεε.

30 Bǎ n nuku kǎsurugii so ba mεεra kua, win nuku kǎsuru ta koo kpe, kpa u bwisi ko.

21

1 Sina bokon gǎru ga sǎawa nge daa tora Yinni Gusunǎn nǎma sǎǎ. U ra gu gǎsiewa mi u kī.

2 Tǎnu u ra n tamaa win swεε kpuro yi dεεrewa, adama Yinni Gusunǎwa u ra gǎru wεeri.

3 Wi u sīimǎ dee dee, win daa ya yǎkuru kere Yinni Gusunǎn mi.

4 Tii suabu ka tǎn biaru yera ya ra tǎn kǎsobun durum sǎǎsi.

5 Wi u kookari mǎ u ka win sǎmburun kpunaa ko, u koo ten arufaani wa, adama wi u ra gǎanu ko ka sendaru, gǎǎra koo nǎn deema.

6 Dukia ye ba waamǎ ka weesu, ya ra doonεwa nge wiisu. Gǎǎ sǎǎra ya ra ka bu de.

7 Tǎn kǎsobun bǎbunu nu ra bu kam koosiewa, domi ba n kī bu sī dee dee.

8 Tǎn kǎsobu ba ku ra swaa mwε ye ya dende, adama be ba dεere, ben swaa ya ra n dee dee sǎa.

9 N buram bo a n wǎa wunε turo dii piibu sǎǎ, ye kaa n ka wǎa dii bakaru sǎǎ ka kurǎ wi u sannǎsu kī.

10 Tǎn kǎso u ra n kīwa u kǎsa ko ka win gǎru kpuro. Baa win bǎrǎ u ku ra deri.

11 Bǎ n tǎn yaa kasikio sεεyasiamǎ, laakari sarirugii u ra bwisi kowa. Bǎ n bwisigii keu mǎ, u ra yēru sosiwa.

12 Gusunõ u sõawa gemgii, u ra n mæerawa ye ya kooramõ tøn kõson yenuõ, kpa u nùn kpɛɛ nõni swāaru sõõ.

13 Wi u yina u sõaron wuri nõ, ba ñ maa win tiigii nõõmõ ù n somiru kanamõ.

14 Nõm biran kēru ta ra mõru suresiewa.

15 Gem kobu bu ra gemgii nuku dobu wēwa, adama kõsa ya ra kõsan kowo kam koosie.

16 Wi u gera laakarin swaan di, gõriba u koo da u deema.

17 Wi u dunian akande kpuro kī, u ku ra n gāanu mõ. Meya wi u ra tam ka dīa duronu kã, u ku ra gobi yi.

18 Tõn kõsobu ba koo nõni swāaru wa te gemgiba kun wasi.

19 N buram bo a n wāa wunɛ turo dii piibu sõõ, ye kaa n ka wāa dii bakarõ sõõ ka kurõ sannõsugii.

20 Bwisigiin yenuõra dukia ra n wāa ka gāa ni nu wã, adama gari bõkõ u ra win dukia sankuwa.

21 Wi u kasu u ko dee dee kpa u n sõa tøn geo, win wāara koo daka da, kpa bu nùn gem kookoosu sõõsi ka bɛɛɛ.

22 Bwisigii u ra kpī u du tabu durõbun wuuõ, kpa u ben dam bua mɛ ba naanɛ sõa.

23 Wi u ra win yara nɛnɛ u tii nõni swāaru gbarammɛwa.

24 Wi u tii sue u ra gāa dabinu yaa kasikiwa, kpa tii suabu bu sõõsira win kookoosu sõõ.

25 Yikuron binɛ ya ra nùn gowa yèn sõ u ku ra sõmburu ko.

26 Baadomma gabu ba ra n wāawa binɛ sõõ, adama gemgii u ra kpuro wēwa sere u tii duari.

27 Tõn kõson yākuru ta ku ra Gusunõ wēre. Kaa sere gere te u ka bwisiku kõsunu mõ?

28 Ba ku ra weesugiin seeda dibu wure, adama wi u seeda dimə ye u nua ka gem, ba koo de u gari gere n ka tɛ.

29 Tən kōso u ra n sāawa nge wi u naanɛ mə, adama gemgii u ra n yē ma u gea m̄.

30 Tənnun bwisi ka win laakari ka win bwisikunu, yen gaa kun kpē yu Gusunən himba sĩya.

31 Tənu u koo kpī u win dumi tabu yāa geenu sebusia tabun s̄, adama Yinni Gusunəwa u ra tənu nasara wē.

22

1 Yīsi geera dukia baka bɛɛɛ kere. Bɛɛɛ ya maa sii geesu ka wura kere.

2 Arumanigii ka sāaro, Yinni Gusunəwa be yiru kpuro kua.

3 Wi u laakari mə wiya ra gbi u kōsa wa kpa u kuke, adama laakari sarirugii u ra de u ye wəriwa kpa u yen wahala wa.

4 Tii kawabu ka Yinni Gusunən nasiarun are sāawa dukia ka bɛɛɛ ka wāaru.

5 Sāki ka yēri ra n wāawa tən kōson swaa s̄ə. Wi u win hunden faaba kī, wiya ra n ka yi tondinɛ.

6 A bii swaa gea s̄əsio. U n kpēa, u n ye derim̄.

7 Gobigiiwa u ra n sāaro n̄ma sikerɛnɛ. Wi u maa bəkuram̄ə u sāawa wi u n̄n bəkuram̄ən yoo.

8 Wi u kōsa duura, kōsa u ra gē, kpa win dam d̄ərebu bu kpe.

9 Nuku tiagii u koo domaru wa, domi u ra win dīanu ka sāarobu b̄nu ko.

10 A tən yaa kasikio giro wunen min di, kpa sann̄su ka sikirin̄su ka w̄ma yu kpe.

11 Wi u ra kā win gōru ga n dɛere, kpa u n da gari gere ka kīru, sina boko u koo ko win b̄rə.

12 Yinni Gusunõ u ra yērugiiin gere nōni doke, adama u ra weesugiiin gere sōsiwa weesu.

13 Yikuro u ra n mō, u ñ yariõ tōwõ, domi gbee sunõ ga wãa mi, ga koo nūn go swaaõ.

14 Kurõ tanõn gari yi sãawa nge suura baka. Wi Yinni Gusunõ u ka mōru mō, wiya u koo wõri mi.

15 Bibu ba ra gari baka kookoosu kã, adama sēyasiaba bu koo de bu su deri.

16 Wi u sãaro dam dāremõ win gobi yi ka kpēa, ka wi u gobigii gãanu kēmõ, be kpurowa ba tiĩ sãaru kpēmõ.

Kirõ bwese bweseka

17 A swaa tem kpīiyõ kpa a bwisigibun gari nõ. A ka gari yi na nun sōmõ sãmburu koowo.

18 A yi dokeo wunen gõruõ kpa a n sōõru sãa a ka yi gere. Saa ye sõõ, kaa n nuku dobu mõ.

19 Na kīwa a Yinni Gusunõ naanē ko. Yen sõna kon nun gari yi sõ gisõn di mam.

20 Na raa nun gari dabinu yorua yĩ sõõ bwisi ka yēra wãa.

21 Yiya yi koo nun sōõsi geeru sōõsi te kaa naanē ko. Bà n nun gãanu bikia, kpa a kpĩ a bu wisi dee dee.

22 A ku sãaron gãanu wõra win dam sarirun sõ. A ku maa wõnwõndo dam dāre siri yerõ.

23 Domi Yinni Gusunõ u koo ka bu yina, kpa u be ba ben yãnu gura go.

24 A ku ka mōrugii bõrõnu ko. A ku maa ka sannõ kīro swīina.

25 Kaa ra win daa saari kpa a yina wõri.

26 A ku goon dibu mwa a sõbe. A kun da n wãa be ba tõmbu nõõ mwēeru kuammen wuuru sõõ.

27 Domi à kun mǎ ye kaa kǎsia, baa wunen kpin yeru ba koo tǎruba mwa.

28 A ku wunen gberun kǎrǎ susisia a ka googia mennε. A ye nenuǎ nge mε wunen sikadoba ba nun deria.

29 Wi u win sǎmburun asansi yε, u koo kpī u ko sinambun sǎm kowo, kpa u kun maa sǎa wi u wǎa bǎkuǎ.

23

1 I n sǎ i dimǎ ka bukuro, a n tii sε ka ye a waamǎ wunen wuswǎǎǎ.

2 À n sǎa dim kīro, a de a tii nεnε.

3 A ku win dīa geenu binε ko. Sǎrǎkudo dīa ni, nu sǎawa yina.

4 A ku tii nǎwia ko a ka wa a ko dukiagii. A ku mam yen bwisikunu ko.

5 Gobi yi ra doonεwa saa ye kaa nεε, kaa yi mεeri. N da n sǎawa nge yi kasa mǎ yi ka yǎǎwa nge gunǎ bakeru.

6 A ku gǎburon dīanu di. A ku maa win dīa geenu binε ko.

7 Domi u sǎawa nge bwisiku ni nu wǎa win gǎruǎ. U koo nεε, a dio, a nǎruo. Adama n ñ mε win gǎruǎ.

8 Kaa dīa ni sia ni a di mi, kpa gari dori yi a raa nùn sǎǎwa yi ko kam.

9 A ku ka gari bǎkǎ gari ko, domi u ñ ko n wunen gari gara.

10 A ku wunen gberun kǎrǎ sara, kpa a ka sǎaro ka gobekugia menna.

11 Domi wi u koo bu mǎru kǎsia u dam mǎ, u koo maa bu sanna.

12 A sǎǎsiru wuro ka wunen gǎru kpuro te ba nun sǎǎsimǎ. A sǎǎsi te ta yēru mǎ swaa dakio.

13 A ku wunen bii deri a kun nùn seeyasie. À n ka nùn sēna so, u ñ gbimō.

14 Adama à n ka nùn sēna seeyasia, kaa win wāaru wōra gōribun wāa yerun di.

Bwisi yi tundo u win bii kēmō

15 Nēn bii, wunen gōru gā n bwisi kasu, nēn tii ko na n nuku dobu mō.

16 Kō na n nuku dobu mō à n da gem gere.

17 A ku tōn kōsobun wāaru binē ko, adama a n da Gusunō mēm nōwē.

18 Saa ye sōra kaa n nuku dobu mō sia. Wunen yīiyōbu bu ñ maa kam mō.

19 Nēn bii, a man swaa dakio kpa a ko bwisigii. A de a n sīimō swaa gea sō.

20 A ku du tam nōrobu ka yaka diobun wuuru sō,

21 domi ba ra tii sāaru kpēewa. Wi u maa yikuru mō, u koo kīasu sebe.

22 A wunen tondon gere swaa dakio, domi wiya u nun mara. A ku wunen mēro gem sanam mē u tōkō ku.

23 A gem ka bwisi ka sōsiru ka yēru kasuo, kpa a ku de yen gaa yu nun doonari.

24 Gemgīin tundo u ra n nuku dobu mōwa. Wi u bwisigii mara, u ra n bōri yēndu mōwa.

25 A wunen tundo ka wunen mēro nukuru dorasio.

26 Nēn bii, a man wunen gōru wēeyō, a de a nēn daa saari.

27 A de a n yē ma kurō tanō u kari mōwa nge suura baka. Tōnusin kurō u maa sāawa nge dōkō kōsa.

28 U ra n tōmbu yōoru bwēeyē nge gbēnō kpa u tōn dabinu ko naanē sarirugibu.

Tam nōron daa

²⁹ Wara koo hmm ko. Wara koo sǎn sǎndu ko. Wara ra n sankinamǎ kpa u n wurure. Wara ra n mǎera waamǎ kam. Weren nǎniya yi ra n sǎri.

³⁰ Ma n kun mǎ be ba tam sine ba mu nǎrumǎ ba tam bwese bweseka mǎnnamǎ.

³¹ A ku tam buram mǎeri sanam mǎ mu ballimǎ nǎra sǎ. Mǎya mu ñ mǎwǎebu sǎ,

³² adama amǎn biru mu ra sibu dǎmwa nge waa dǎǎgia.

³³ Wunǎn nǎni ko n kankam waamǎ, kpa a n bwisiku kǎsunu bwisikumǎ wunǎn gǎru.

³⁴ Kaa siruku nge wi u kpǎ nim wǎkun suunu sǎ. Kaa maa tirera nge wi u goo nimkuun beku sǎritia nǎni.

³⁵ Kaa gere a nǎ, ba nun so adama n ñ nun due. Ba nun dǎa kpasira, wunǎn gam kun maa nun dumǎ. Domma kaa dom se, a ka maa mu kasu a nǎ.

Bwisigii ka tǎn kǎso

24

¹ A ku tǎn kǎsobun wǎaru bine ko. A ku kǎa a n ka bu wǎa.

² Domi ba ra kǎwa ba n tǎmbu dam dǎremǎ, kpa ba n gerumǎ kǎsa ye ba koo ko.

³ Lasabuwa ba ra ka yǎnu bani. Bwisiya ba ra ka ge tǎsisie.

⁴ Yǎra ba ra ka gen dia gǎa geenu ka arumani yibie.

⁵ Wi u bwisi ka yǎru mǎ, wiya u dam mǎ.

⁶ N weenǎ a lasabu ko a sere tabu da. Tǎn dabinun bwisi kǎǎ geeru ta koo de a nasara wa.

⁷ Gari bǎkǎ kun kpǎ u bwisin asansi gia. Yen sǎna u ñ kpǎ u gari gere mi ba sirimǎ.

8 Wi u ra n kōsa bwisikumə u koo yīsiru yari kōsan kobu səə.

9 Gari bəkən bwisikunu ra n durum wuuwawa. Wi u ra maa tənu yaakoru ko, ba ra n nūn tusawa.

10 À n tēmanabu kpana wahala səə, a wunen dam sariru sōsiwa mi.

11 A kookari koowo a be ba n gāanu kue wəra be ba ka dəə bu go.

12 Kaa kpī a weesu ko a nεε, a n yē ye n koorā, adama Gusunə u yē ye n koorā, domi u ra tənun gōru wēeri. U mēera kpuro ye a mə. U koo baawure nūn win kookoosun are wē.

13 Nεn bii, a tim dio, domi tim mu wā, mu koo maa nun dore.

14 Nge mēya bwisi yi ko n wā wunen wāaru səə. À n yi dendimə, kaa kpī a n nuku dobu mə. Kaa n maa yīiyəbu mə wunen sian sō.

15 A ku gemgiin yenu yina bēria. A ku win wāa yeru wəri a mwa.

16 Gemgii u ra wərumε kpa Gusunə u nūn seeya, adama tən kōso, nəni swāaru ta ra nūn kamēwa.

17 A ku de wunen gōru gu dora wunen yiberε è n wəruma, n kun mε è n sokura.

18 Domi Gusunə è n wa mε, sərəkudo u koo win məru wuna win min di.

19 A ku tii nəwia ko kōsan kowobun sō. A ku maa ye ba mən binε ko.

20 Domi kōsan kowobu ba n gāanu wasi sia. Ben wāara koo kpewa tumaru nge fitila ge ga gum kpa.

21 Nεn bii, a de a Yinni Gusunə ka sina boko nasia. A kun wāa be ba bu seesimən wuurə.

22 Domi ba koo kam kowa subaru səə. Goo kun maa yē sēyasia bi Gusunə ka sina boko ba koo bu ko.

Bwisigibun bwisi kēru

²³ Wee ye bwisigiba maa gerua. Ba nεε, siribun saa sɔɔ, a ku goon nǎnu mεeri.

²⁴ Wi u tǎn kǎso gem wē, tǎmbu ba koo nùn bōrusi,

²⁵ adama wi u nùn sεeyasia u ko n wǎa doo nǎuru sɔɔ, kpa tǎmbu bu nùn domaru kua.

²⁶ Wi u ra nun gem sǎ, kīi geera u nun sǎosi mi.

²⁷ A de a n gberu mǎ kpa a n yē mε kaa kpī a tii diisia a sere yenu swīi.

²⁸ A ku wunεn beruse seeda weesugia diiya. A ku nùn nǎni wǎke ka wunεn gari.

²⁹ A ku maa nεε, kaa nùn kua nge mε u nun kua. Kaa nùn kǎsia nge mε win daa ya nε.

Yikuron daa

³⁰ Sǎɔ teeru na sara yikuro gari bǎkǎ goon resεm gbaarǎ.

³¹ Ma na deema sǎki ka yaka kǎsusa su kpiimǎ baama, ma ten kara ye u kua ka kpenu ya wǎruka.

³² Ma na ye mεera ka laakari, yera na bwisi dǎba mi.

³³ Na wa à n kpuna ma a dom mǎndu kua a dweeya fiiko a kun sǎmburu kue,

³⁴ sǎaru ta koo nun deemawa nge gbεnǎ, kpa yǎaru tu nun wǎri nge swaa diobu.

25

¹ Salomǎn mǎnnu ganu wee, ni Esekiasi, Yudaban sina bokon tǎmbu ba menna.

Mǎnnu bwese bweseka

² Sa ra Gusunɔ bɛɛɛ wɛ yɛn sɔ u ra gãanu ko ni sa n̄ kpɛ su tubu. Sa ra sinambu bɛɛɛ wɛ yɛn sɔ ba ra gãanu wɛɛri.

³ Nge mɛ sa n̄ yɛ mi wɔllun gunum mu yɔ ka mi tem dukum mu yɔra, nge mɛya sa n̄ maa sinambun gɔrusu yɛ.

⁴ Bã n sisun disinu sɔwa, seko u koo kpɛ u ka su gãa buranu ko.

⁵ Nge mɛya bã n tɔn kɔsobu wuna sina bokon bɔkun di, win bandu ta koo dam ko gem sɔɔ.

⁶ A ku tii sua sina bokon wuswaaɔ. A ku tii bukon ayeru wɛ,

⁷ domi n buram bo bu nɛɛ, a sinɔ mini, ka sere bu nɛɛ, a seewo min di, wi u nun keren wuswaaɔ.

⁸ À n kɔsa gaa wa, a ku senda a ka ye da siri yerɔ, domi bã n deema ya n̄ sãa gem, kaa sekuru wa.

⁹ I n sanna ka goo, i nɔsinɔ ka wi, adama a ku goon asiri gere,

¹⁰ domi ù n ye nua, u koo nun sekuru doke kpa wunɛn yĩsiru tu sankira.

¹¹ Gari yi ba gerua saa ye n weenɛ, yi sãawa nge gãa ni ba buraru kua ka wura n̄ kun mɛ ka sii geesu.

¹² Bwisigiin kirɔ ya sãawa nge wuran taabu n̄ kun mɛ wuran saba, wi u ye swaa dakin mi.

¹³ Nge mɛ yam susurun sanam, nim mu ra tɔnu dam kɛ, nge mɛya sɔmɔ naanɛgii u ra win yinni nukuru yemiasie.

¹⁴ Wi u tii sue, kɛɛ ni u n̄ wɛn sɔ, u sãawa nge woo ka guru wiru te ta ku ra ka gura nɛ.

¹⁵ Suuru ka tɛmanaba ba ra ka siri kowobu kamiɛ. Gari doriya yi koo ben gɔma dwiiyasie.

¹⁶ À n tim wa a ku mu di mu nun kera, kpa a ku ra debu a mu sia.

17 Nge mɛya a kun da wunen bərə bere kiri kiri kpa u ku raa nun tusi.

18 Wi u win beruse gari weesugii manimə, u yēro kōsa kuammɛwa, nge mɛ bokuru n̄ kun mɛ takobi n̄ kun mɛ s̄ɛu ga ra t̄onu mɛɛra ko.

19 À n naane sarirugii naane kua n̄oni swāarun sanam, ya sāawa kari nge wi u kona barə u ka yaa temmə, n̄ kun mɛ s̄ɛu wi u ka n̄ə barə tem tāsīmə.

20 À n nuku sankiro womu kuammɛ, ya sāawa nge a win yaberu potamə puran sanam n̄ kun mɛ a gɛm dokemə win boo s̄ə.

21 Ḡōru t̄a n wunen yiberɛ m̄, a n̄n d̄ianu k̄ɛȳə u di. Nim n̄ru ḡa n n̄n m̄, a n̄n nim k̄ɛȳə u n̄,

22 domi n̄ sāarewa a n̄n d̄ō s̄obimə. Yinni Gusunə u koo maa nun yen k̄osiaru w̄.

23 Nge mɛ s̄ō ȳɛsan n̄m geun woo ga ra ka gura nɛ, nge mɛya maa w̄inaa ya ra t̄onun m̄ru seeye.

24 N buram bo a n w̄a wunɛ turo dii piibu s̄ə, ye kaa n̄ ka w̄a dii bakaru s̄ə ka kurə n̄ə ḡmunugii.

25 Labaari gea ye ya na tontonden di, ya ra t̄onu dorewa nge nim mɛ t̄onu u n̄ra sanam mɛ nim n̄ru ga n̄n m̄.

26 Gemgii wi u dera t̄an k̄so u n̄n daa tie, u sāawa nge d̄k̄ə ȳn̄ nim ba k̄ruka.

27 Nge mɛ n̄ n̄ w̄a t̄onu u tim ḡm di too, nge mɛya n̄ n̄ maa w̄a t̄onu u ȳsiru kasu.

28 Wi u ku ra kp̄i u tii nɛnɛ, u sāawa nge wuu ge ga n̄ gb̄araru m̄.

Gari bakasun daa

26

¹ Bεεε ye ba gari bõkõ wēemõ, ya sãawa nge gbeburu wuburun saa sõõ, ñ kun me gura ye ya nemõ gēebun saa sõõ.

² Nge me gunõ ga ra n yõõwa ga kun sine gam, nge meya bà n tõnu bõrusi wi u kun gãanu kue, ya ku ra nùn di.

³ Sena ya wãawa ketekun sõ. Yaruka ya maa wãawa duman sõ. Ma bokura wãa gari bõkõn sõ.

⁴ A ku gari bõkõ gari wisi ka gari baka gari, kpa a ku ra ko nge wi.

⁵ A gari bõkõ wisio nge me win gari bakara ne, kpa u gia ma u ñ bwisi mõ.

⁶ Wi u gari bõkõ ka gari gõra, u sãawa nge wi u tii naasu bura, domi u koo wahala wa.

⁷ Nge me yemõn naasu su ñ arufaani mõ, nge meya gari bõkõn mõndu ta ñ arufaani mõ.

⁸ Wi u gari bõkõ siaramõ u sãawa nge wi u kperu bõkumõ kpurantεeru sõõ u sere kara.

⁹ Gari bõkõ wi u mõndu mõ u sãawa nge tam nõro wi u sãka ñeni u fiamõ.

¹⁰ Yinni wi u gari bõkõ sõmburu sua, u sãawa nge tēn towo wi u tãmbu tweemõ.

¹¹ Nge me ye bõõ ga sia, ga ra maa wure gu ye di, nge meya gari bõkõ u ra wure u win gari baka kookoosu ko.

¹² À n goo wa wi u tii doke bwisigii, a n yē ma gari bõkõ u nùn sanõ kere.

Yikuron daa

¹³ Ye yikuro u koo ka yari tõõwõ, u ra nεewa, gbee sunõ ga wãa swaaõ.

14 Nge me gambo ya ra n sikerenamə yen saretii sɔɔ, nge meya yikuro u ra n kpī u n tɛerimə win kpin yeru wəllə.

15 Baa ù n dīanu wa ya ra n mam ka nùn sēwa u ka nu da nɔwɔ.

16 U ra n maa tamaa u bwisigibu nɔba yiru bwisi kerewa be ba ra gari wisi dee dee.

Mōnnu ganu

17 À n gari wəri yi yi ñ nun wa, n sāawa nge wi u bɔɔn swaa gaba sanam me ga duka doonə.

18-19 Wi u win winsim nɔni wɔkumə u mɔ, na ka nun dweebu mɔwa, yɛro u sāawa nge wiuro wi u dɔɔ ka sɛenu ka dɔɔ kpenu kɔɔmə ni nu koo tambu go.

20 Dāa yà kun wāa dɔɔ sɔɔ, dɔɔ u ra gbiwa. Nge meya kərumətə kowo ù kun wāa sannə sari.

21 Nge me dɔɔ gɛsu su ra de dɔɔ yɛe yi n wāa, kpa dāa yu de dɔɔ u n wāa, nge meya nɔɔ gɔmunugii u ra sannə dɔɔ susi.

22 Kərumətə kowon gari yi sāawa nge dīa duro ni tamba kata mɔ.

23 Gari dori yi yi tɔnun gɔru kɔsu berua, yi sāawa nge sii geesun bisu si ba mani sɔndu sɔɔ.

24 Wi u tɔnu tusa u ra tii gɔsiewa win gari gerubun di u n tambu nɔni wɔkumə.

25 Baa ù n gari gerumə ka kīru, a ku yi wura, domi win gɔruə kɔsa ya yiba mam mam.

26 Baa ù n bwisi mɔ u ka win tusiru bere, ka me, win nuku kɔsuru ta koo sɔsira tɔmbun suunu sɔɔ.

27 Wi u suura gbemə, wiya u koo ye wəri. Wi u maa kperu bimiamə, wiya ta koo sɛre.

28 À n tɔnu weesu kua, a nùn tusawa mi. Murafitiru ta ra ka kam kobu nɛwa.

27

¹ A ku tororu so sian sã, domi a ñ yẽ ye tãõ te, ta koo nun marua.

² A ku tii siara, adama a de goo u nun siara.

³ Kpenu ka yanim bunu, adama gari bækən mǝru ya bunum kere mε.

⁴ Mǝru ya dam mǝ, adama wara u koo yõra u nisinu ma.

⁵ Gerusibu bu kĩru kere te ta ñ sõõsiramǝ.

⁶ Kpaasi wi u nun gerusi u sãawa bǝrəkini, adama tǝnu ù n win yiberε bækasi u nùn nǝni wõkumǝwa.

⁷ Wi u deba u ra mam tim dibu yinεwa, adama wi gõõra mǝ u ra siarewa baa ye ya sosu.

⁸ Wi u wasam gariru yara tem tukumǝ, u sãawa nge gunǝ ge ga gen sokuru deri ga bǝsu.

⁹ Nge mε turare ka gum sawaram mu ra tǝnu nuku dobu wε, nge mεya kpaasin bwisi kēru ta ra n do.

¹⁰ A ku wunen bǝrǝ ka wunen tundon bǝrǝ biru kisi. A n wãa wahala sǝõ, a ku somiru kaso da wunen dusin mi, domi wunen beruse u koo nun somi n kere wunen dusi wi u toma.

¹¹ Nēn bii, a de a tii nenε, kpa na n nuku dobu mǝ. Baa wi u man wĩibu seewa, kpa n kpĩ n nùn wisi.

¹² Wi u laakari mǝ wiya u ra kõsa wa ye ya wee kpa u kuke. Wi u kun maa laakari mǝ u ra dewa u ye wǝri kpa u nǝni sõõra.

¹³ Goo ù n sǝõ goo swaa gbiiya u ka dibu sua wunen mi, a wi u yẽro gbiiya min yaberu tǝruba mǝõ.

¹⁴ Goo ù n win winsim tǝbura ka dam buru buru yellu, win tǝbiri bi, bu ko n sãawa nge bõri.

¹⁵ Tǝn kurǝ nǝõ gǝmunugii u sãawa nge guru nim mε mu dǝakumǝ mu ñ yõramǝ.

16 Wi u kĩ u nùn yōrasia u sãawa nge wi u kasu u woo yōrasia, ñ kun mε u gum yarum nenε win nɔmα.

17 Nge mε sisu su ra sisu nɔɔ dēre, nge mεya tɔnu u ra tɔnusin daa sɔmε.

18 Wi u dāru nɔɔri, wiya u koo ten marum di. Wi u maa win yinni nɔɔri, u koo bεεrε wa.

19 Nge mε tɔnu ra win wuswaa wa nim sɔɔ, nge mεya u ra win daa wa win gōruα.

20 Nge mε gɔribun wāa yera ku ra debu, nge mεya tɔnun binε ku ra kpe.

21 Dɔɔwa ba ra ka wura ka sii geesu sɔwe, adama tɔnun daawa ba ra ka nùn siri.

22 Baa à n gari bɔkɔ doke sorɔ a suna nge dĩa bima, win gari bakara kun kpeemα.

23 A de a n wunen yaa sabenun bukata yē sãa sãa, kpa a n da nu nɔɔri,

24 domi dukia ku ra n wāa tɔnun nɔmα sere ka baadommaα. Mεya maa bwese teeru ta ku ra n bandu dii sere ka baadommaα.

25 A taka gēyɔ gberɔ kpa a yakasu gē guunun gāarɔ yaka kpaasu su sere kpi.

26 A tii yānu kuo ka wunen yāanun sansu kpa a gberu dwe ka wunen bonun gobi.

27 Wunen bonun bom mu koo turi a ka wunen tii ka wunen yenu diisia, kpa a maa ka wunen sɔm kowo tɔn kurɔbu nɔɔri.

28

1 Wi u kōsa mɔ u ra duka suwa baa goo ù kun nùn gire. Adama wi u kun gāanu kue, u ra n tororu sōwa nge gbee sunɔ kpembu.

² Tõmbu bà n seesinamõ tem sõõ, ben kparoba ba dabi, adama sina boko wi u bwisi ka laakari mõ, win tem mu ra n wãawa bõri yendu sõõ.

³ Sina boko wi u ra tõmbu dam dõre u sãawa nge guru baka ye ya ra dõanu sanku.

⁴ Be ba Gusunõn wooda yina, tõn kõsoba ba dam kẽmõ, adama be ba ye mẽm nõõwammẽ ba tõn kõsobu yinamõwa.

⁵ Tõn kõsobu ba ku ra gem swaa tubu, adama be ba ra Yinni Gusunõ mẽm nõõwẽn mi, kpuro ra bu yeeriwa.

⁶ N buram bo a n sãa sãaro kpa a n daa gea mõ, ye kaa n ka sãa gobigii kpa a n daa kõsa mõ.

⁷ Wi u Gusunõn wooda mẽm nõõwammẽ u sãawa bii bwisigii, adama wi u tõn beretekeba swĩi, sekura u ra ka win tundo naawẽ.

⁸ Wi u ra tõmbu gobi bõkure u nim doke too, win arumani ya koo wurawa wi u sãarobun wõnwõndu mõn mi.

⁹ Wi u yina u Gusunõn wooda swaa daki, Gusunõ u ra yẽro yinẽwa sere ka win kanarõ.

¹⁰ Wi u taarẽ sarirugii suremõ swaa kõsa sõõ, wiya u koo wõri yina ye u beri sõõ. Adama be ba gem swĩi, beya ba koo gea wa.

¹¹ Gobigii u ra n tamaa u bwisi mõwa, adama sãaro bwisigii u koo kpĩ u yi tubu.

¹² Gemgibu bà n tem kpare, tõmbu kpurowa ba ra bẽrẽ wa, adama ñ n tõn kõsobun na, tõmbu kpuro ba ra duki suwa bu kuke.

¹³ Wi u win toraru tii marisi, u ñ kooramõ, adama wi u te tuuba kua, ma u te deri, Gusunõ u koo yẽro suuru kua.

14 Doo nɔɔrugiiwa wi u Gusunɔ nasie baadomma. Wi u maa gɔru bɔbia u koo wahala wa.

15 Sina boko wi u tɔmbu dam dɔremɔ, u sɔawa nge gbee sunɔ n̄ kun mɛ nge yaa gɔba gaa.

16 Wirugii wi u kun bwisi mɔ, u ra tɔmbu dam dɔrewa, adama wi u win dukia wa ka swaa gea, win banda ta ra tɛ.

17 Wi u tɔnu go, win tiin sikirɔwa u duka dɔɔ. Goo u ku raa n̄n yɔrasia.

18 Wi u daa gea mɔ, u ko n wɔawa bɔri yɛndu sɔɔ, adama wi u swɛɛ kɔsi yiru swi, u koo kɔra yen gaa sɔɔ.

19 Wi u ra gberu wuku, u ko n dɔanu yibawa, adama wi u kam naa gire, sɔara ta koo n̄n deema.

20 Naanɛgii u koo domaru wa too, adama wi u kasu u gobi ko fuuku, u n̄ kɔsa biamɔ.

21 N̄ n̄ weenɛ a tɔnu gem wɛ win n̄ni nasiarun sɔ, adama gabu ba ra ko mɛ yɛn sɔ ba bu dɔa dɔka kɔ.

22 Binɛgii u ra n̄ kiwa u arumani wa fuuku, kpa u kun tamaa sɔara koo n̄n deema.

23 Wi u tɔnu gerusimɔ, ba ra n̄n siare amɛn biru n̄ kere wi u ra tɔnu fufu ko.

24 Wi u win tundo ka win mero gbɛnimɔ, ma u nɛɛ, ye ya kun toraru, wi ka swaa dio ba nɛwa.

25 Wi u ra n̄ win tiin arufaani kasu, u ra sannɔsu seeyewa, adama wi u Gusunɔ naanɛ doke u koo kuurawa.

26 Wi u win tiin bwisi naanɛ sɔa, u sɔawa gari bɔkɔ, adama wi u laakari mɔ, u ko n̄ wɔawa bɔri yɛndu sɔɔ.

27 Wi u ra sɔarobu nɔɔri ka nuku tia, u n̄ gɔanu biamɔ, adama wi u ka bu gɔbu, u koo bɔri wa.

28 Tõn kõsobu bà n bandu di, tõn dabira ra kuku yeru kasuwa, adama bà n bu fuka, gemgiba ba ra bandu di.

29

1 Wi u ra gerusibu yinε, u koo kam kowa mam mam subaru sɔɔ.

2 Ma gemgiba dabi tem sɔɔ, tɔmba ra n nuku dobu mɔwa, adama tõn kõso ù n tem kpare, tɔmbu kpurowa ba ra n weeweenu mɔ.

3 Bii wi u bwisi kasu, u ra win tundo nuku dobu wɛwa. Wi u ra n kurɔ tanɔbu gasirimɔ, u win arumani sankumɔwa.

4 Sina boko wi u win tem kpare gem sɔɔ, u ra mu kuurasiewa. Adama wi u nɔm biran kɛnu mwaamɔ, u ra mu kam koosiewa.

5 Wi u win beruse fufu mɔ, u nùn yina bɛriammɛwa.

6 Tõn kõsobu ba ra yina mwaarewa ben tiin daa sɔɔ, adama gemgibu ba ra n nuku dobu yibawa.

7 Gemgii u ra n yɛ ye n weenε bu sãarobu kua, adama tõn kõso kun yen bwisi mɔ.

8 Tõn yaa kasikiobu ba ra de wuu gu burisirawa, adama bwisigibu ba ra tɔmbun mɔru suresiewa.

9 Bwisigii ù n gari bɔkɔ siribu soka, u yɛewa? U mɔru kuawa? Baa ñ n mɛren na, u ñ bin asansi wasi.

10 Tõn gowobu ba ku ra gemgii kã, adama gemgibu ba ra n kīwa win wãaru tu dakaa da.

11 Gari bɔkɔ u ra win mɔru tɛriewa yande, adama bwisigii u ra tii nenɛwa gina.

12 Sina boko ù n da weesu swaa daki, win sina bwãabu ba koo kowa tõn kõsobu.

13 Sãaro ka wi u ra tõnu dam däre, ba gãa teenu mõ ni nu nõ wunanε. Niya, Yinni Gusunõwa u ben baawure yam waasiamõ.

14 Sina boko wi u ra bwēεbwēε siri dee dee, win banda koo dakaa da.

15 Sēna ka sēyasiabu bu ra tõnu bwisi kē, adama bii wi ba maari u tii kpare, win mero u koo sekuru wa.

16 Mi tõn kōsoba dabia, miya durum da kpēye, adama gemgibu ba koo tõn kōso ben kam kobu wa.

17 A wunεn bii sēyasio kpa u nun wērasia kpa a n nuku dobu mõ.

18 Tõmbu bà kun Gusunõn nõ nõmõ, ba ra tii yõsuwa daa bereteke sõõ, adama doo nõõrugiba be ba Gusunõn wooda mem nõõwammε.

19 N nõ ka gari ba ra yoo sēyasio, domi baa ù n nua, u nõ yi mem nõõwammε.

20 Ma tõnun gari kun asansi mõ, a nõn garisio gari bõkõ.

21 Yoo wi ba nõ ka bõõbõm kue saa piiburun di, u ra n tamaa u sãawa yinnin bii.

22 Wi u mõru mõ, u ra sannõsu seeyewa. Meya wi u ra mõru se fuuku u ku ra toranu kpe.

23 Tii suabu bu ra tõnu kawewa, adama wi u tii kawe, u ra bēere wawa.

24 Wi u ka gbεnõ nõõ tia sãa, u tii kōsa kasuammewa, domi u yē ma bõri yi wi sisie. Ka mε, u yinamõ u gem gere.

25 À n tõnun geren berum mõ, kaa n wãawa kari baka sõõ, adama à n Gusunõ naane sãa, u koo nun kõsuwa.

26 Tõn dabira ba ra kã ben yinni u ka bu nõnu geu mēeri, adama Gusunõwa u ra baawure wē ye n ka nõn weenε.

²⁷ Gemgibu ba ku ra wee kowobu kã. Meya maa tøn kãsobu ba ku ra gemgibu kã.

Agurin gari

30

¹ Aguri, Yaken biin gari wee yi u gerua Itieli ka Itieli ka Ukalin sã.

² U nεε,

geema nεna na gari bakaru bo tãmbu sã.

Na ñ tãnun bwisi mã.

³ Goo kun man bwisi kēere yi yi koo de n Gusunõ Dεero gia.

⁴ Wara u wõllu daare.

Wara u saramare wõllun di.

Wara u woo nãma nεnure.

Wara u nim kurusire win yãnu sã.

Wara u tem nã bura yenu kua.

Amõna win yĩsiru. Amõna win biin yĩsiru. A yē?

⁵ Gusunõn nã mwεenu kpuro nu naane mã. Wi u kukua win mi, u sãawa yēron tarakpe.

⁶ A ku gari gεε sosi win gari sã. Å n kua mε, a weesu kuawa, kpa u nun sεeyasia.

⁷ Yinni Gusunõ, gãanu yiru yeniwa na nun kanamã. A man nu kēeyõ na n nu mã sere n ka gbi.

⁸ Niya, a ku de na n sãa wee kowo, kpa n ku tãmbu nãni wãke. A ku maa de na n sãa sãaro ñ kun mε gobigii. A gesi man wēeyõ ye kon di na n ka wãa.

⁹ Domi nã n arumani wa too, kon nun siki n nεε, wara ra n wunε, Yinni Gusunõ. Meya nã n maa kua sãaro, kon da n gbeni kpa n wunen yĩsiru sanku.

¹⁰ A ku sãm kowo gari weesugii mani win yinnin mi, kpa u ku raa nun bõrusi, kpa bõri yi, yi nun di.

11 Gaba wãa ba ra ben tundo bõrusiwa kpa bu ben meron kõsa gere.

12 Gaba wãa ba ra n tamaa ba dεεrewa, adama ba ñ dεεre.

13 Gaba wãa ba ra n tii sue kpa ba kun goo gara.

14 Gaba wãa ben donnu nu sãawa nge takobi, ma ben baa saburosu su sãa nge woba bu ka wɔnwɔndobu ka sãarobu wɔri bu ben yãnu gura.

Mɔnnu ganu

15-16 Kɔkɔ te ta ra yem nɔ ta wɔndiaba yiru mɔ be ba ra soku, a sun wεεma, a sun wεεma. Gãanu nne gaa wãa ya ku ra debu. Niya,

gɔribun wãa yeru,

ka tɔn kurɔ wĩro,

ka tem gbebum,

ka sere maa dɔɔ wi u ku ra nεε, u den deba.

17 Wi u win tundo yaakoru mɔ ma u win mero gema, gunɔ bakeru ta koo win nɔni wɔwa, kpa yaberekunu nu win yaa di.

18-19 Gãanu itawa nu wãa ni nu ku ra man yeeri, niya

nge mε gunɔ bakeru ta ra n ka yɔɔwa,

ka nge mε waa ya ka sɔimɔ kpee saara wɔllɔ,

ka nge mε goo nimkuu ga ka sɔimɔ nim wɔku wɔllɔ.

Gãanu nne se maa wãa, niya

kĩi te ta ra tɔn durɔ sure tɔn kurɔn mi gia.

20 Kurɔ tanɔ ù n sakararu kua u kpa, u ra woburewa kpa u nεε, u ñ kɔsa gaa kue, kpa u n sɔ nge wi u di u kpa u nɔ wokamɔ.

21-23 Gãanu nnewa ya wãa ye ya ku ra ka tɔmbu naawε. Niya,

yoo ù n kua sina boko,

ka gari bɔkɔ ù n di u deba,

ka kurɔ wi ba gɔburu wa ù n durɔ wa,
ka maa tɔn kurɔ yoo wi u win yinni durɔ mwaari.

24 Yɛɛ bwese piiminu nnɛ yi wãa yi yi bwisi mɔ too.

25 Gbiikaa tani. Yi ñ dam mɔ adama yi ra yin dñanu gurewa gɛɛbun saa sɔɔ.

26 Yiruse, yaa gaa ye ya ka saataburu nɛ ye ba ra soku damaa. Ya ñ dam gam mɔ, adama ya ra yen wãa yeru kowa guurɔ.

27 Itase twee. Yi ñ sunɔ mɔ, adama ka mɛ, yi ra yariwa wuu wuuka.

28 Nnɛse bɔsu. Kaa kpĩ a ge mwa, adama ga ra kpĩ gu du sere sinambun dii sɔɔwɔ.

29-31 Hunde koni nnɛ gɛɛ wãa yèn sanum mu nanum mɔ. Niya,
gbee sunɔ ge ga yɛɛ kpuro bwisi kere,
ga ku ra maa biru wure goon wuswaan di,
ka goo dɔɔ ge ga wiru yɔrasie,
ka boo kinɛ yeburu te ta ra sannɛ,
ka sina boko wi u wãa win tabu kowobun suunu sɔɔ.

32 À n tii wɔlle sua, a gari baka kookoosu kuawa. Ma a kɔsa bwisika a de a wunɛn nɔɔ kpĩ.

33 Domi bà n bom swɛ, mɛn gum mu ra gɛrewa. Bà n tɔnnun wɛru so, yɛma mu ra yari. Mɛya maa à n tɔnnun mɔru seeya, sannɔwa ya koo ma.

Ba sina boko bwisi kɛmɔ

31

1 Bwisi yi Lemueli, Masan sina boko u wa saa win mɛron min di. U nɛɛ,

² nɛn bii, wunɛ wi na yiira na mara, a man swaa dakio. Wunɛ wi na kana nɛn kanaru sɔɔ, a swaa tem kp̄iyo a nɔ.

³ A ku de tɔn kurɔbu bu wunen dam kpe. A ku de tɔn kurɔ be ba sinambu kam koosia bu nun daa kɔsa tie.

⁴ Lemuɛli, a de a n yeni yɛ. N n weenɛ sinambu bu tam nɔ. N n weenɛ wirugibu bu tam bɔɔbɔm kasu.

⁵ Domi b̄a n mu nɔra, mu koo bu go kpa bu duari bu wooda sw̄i, kpa bu s̄arobu gem bira.

⁶ I be ba gɔɔ dɔɔ ka sere maa s̄arobu tam bɔɔbɔm wɛɛyo bu nɔ.

⁷ B̄a n nɔra kpa bu ben s̄aru ka nɔni sw̄aru duari.

⁸ Adama wunɛ, a seewo a be ba n kp̄ɛ bu gari gere yɔra ka sere maa be ba n somio mɔ.

⁹ A ka bu yinɔ kpa a bu siria dee dee. A ka wɔnwɔndobu ka sere maa s̄arobu yinɔ.

Kurɔ geon daa

¹⁰ Kurɔ geon waabu bu n s̄ɛ? Domi win bɛɛɛ ya wuraba kere.

¹¹ Win durɔ ra n n̄un naanɛ s̄awa, u n s̄aru wasi.

¹² Win w̄aarun tɔnu kpuro sɔɔ, gea u ra win durɔ kue, n n mɔ kɔsa.

¹³ U ra w̄esu kasu u tari. U ra n nɔman sɔmburu m̄o ka nuku tia.

¹⁴ U ra win d̄ianu waamɛwa saa mi n toman di nge goo nimkuu ge ga tenkuru m̄o.

¹⁵ U ra sewa saa m̄in di yam kun s̄aram kpa, u ka win yenugibu d̄ianu kua, kpa u win w̄andiaba sɔma b̄onu kua.

16 U koo tem kasu u dwe u kara ko, kpa u ka win tiin kiarun are resem dāa binu dwe u duure mi, ni nu koo ma.

17 U ra win sɔmburu kowa ka dam. U ku ra wēre.

18 Ye u m̀ kpuro u ra n yen arufaani yē. U ra n sɔmburu m̀ sere ka w̄kurɔ.

19 U ra n tarimɔ.

20 U ra s̄arobu kēru wē.

21 U n̄ woorun saan b̄erum m̄ win yenugibun s̄o domi be kpuro ba woorun yabenu m̄ win sɔmburun s̄o.

22 Wiya ra yānu doke ni ba kua ka beku n̄niginu, kpa u maa kpin yenun bekunu ko.

23 Ba ra win durɔ b̄eεε wē ù n sina ka wuun guro gurobu sannu.

24 U ra yabenu ka s̄ekatii ko u tenkuba d̄are.

25 Dam ka b̄eεεwa u ra n sebua nge yaberu. U ku ra wurure sian bukatan s̄o.

26 Laakari s̄ɔra u ra n̄ɔ wukie, kpa u n t̄ambu bwisi k̄m̄o ka k̄ru.

27 U ra win yenu n̄ni dokewa kpa u n yē ye ya kooram̄o ge s̄o. U n̄ yikuru m̄o.

28 Win biba ra n̄n siare, ka win durɔn tii, kpa durɔ u n m̀,

29 kurɔ dabinu ba s̄aa kurɔ geebu, adama wuna a kere.

30 Wasin buram mu n̄ naane m̄o, wuswaan buram mu ra maa doone, adama kurɔ wi u Yinni Gusun̄o nasie, wiya ba koo siara.

31 I de u win n̄man sɔmburun are wa kpa baawure u n̄n siara ten s̄o.

Bibeli Gusunɔn Gari
The Holy Bible in the Baatonum language of Benin,
also called the Bariba language

copyright © 2013 SIM

Language: Bariba (Baatonum)

Translation by: SIM International

Bariba, Bibeli Gusunɔn Gari

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 1996.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
00601790-b883-5da1-83f2-d05a7fa289a8